

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Analýza probíhajícího konfliktu v Jihočínském moři

The analysis of an ongoing dispute in the South China Sea

OLOMOUC 2016 Petr Hodonský

Vedoucí diplomové práce: Bc. Martin Lavička, M.A.

Kopie zadání diplomové práce do STAGu

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2015/2016

Studijní program: Filologie
Forma: Prezenční
Obor/komb.: Čínská filologie (ČINF)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
HODONSKÝ Petr	Lidická 97, Břeclav	F12726

TÉMA ČESKY:

Analýza probíhajícího konfliktu o Jihočínské moře

TÉMA ANGLICKY:

Analysis of an ongoing dispute in the South China Sea

VEDOUcí PRÁCE:

Bc. Martin Lavička, M.A. - ASH

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

1. Sběr a použití dostupných dat, potřebných ke zpracování relevantních kapitol o geografickém vymezení a důležitosti Jihočínské moře
2. Sběr a použití dostupných dat pro vytvoření přehledu o historickém vývoji probíhajícího sporu
3. Analýza nároků jednotlivých zainteresovaných států
4. Sběr a použití dat pro vytvoření přehledu o současné situaci v daném regionu
5. Vlastní závěrečná analýza uvedených informací

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

FRAVEL, Taylor. Strong borders, secure nation: cooperation and conflict in China's territorial disputes. Oxford: Princeton University Press, 2008. Princeton studies in international history and politics. ISBN 978-0-691-13609-7.
HONG, Nong. Unclos and ocean dispute settlement: law and politics in the south china sea. S.l.: Routledge, 2012. ISBN 9781138016897.
KIVIMAKI, Timo. War or peace in the South China Sea?. Copenhagen, Denmark: NIAS Press, 2002. NIAS reports, no. 45. ISBN 87-911-1401-2.
WU, Shicun. Solving Disputes for Regional Cooperation and Development in the South China Sea a Chinese Perspective. Burlington: Elsevier Science, 2013. ISBN 978-178-0633-558.
WU, Shicun a Nong HONG. Recent Developments in the South China Sea Dispute: The Prospect of a Joint Development Regime. 1. Routledge, 2014. ISBN 9781317817635.

Podpis studenta:

.....

Datum: 2.5.2016

Podpis vedoucího práce:

.....

Datum: 3.5.2016

Místopřísežně prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Analýza probíhajícího sporu o Jihočínské moře“ vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne 4. 5. 2016

Podpis.....

Anotace

Oblastí zájmu této bakalářské práce je probíhající spor o Jihočínské moře. Tato práce se postupně zaměřuje na geografické vymezení Jihočínského moře, jeho důležitost, historický vývoj daného konfliktu, dále na konkrétní územní nároky jednotlivých zainteresovaných států, angažovanost mimo-regionálních států se zaměřením na USA a na současnou situaci v tamních vodách.

Hlavním cílem práce je dojít na základě analýzy těchto informací k závěru, zda je vůbec reálné v dohledné době mírovou cestou rozřešit v současnosti probíhající konflikt, jak jednotlivé vlády soupeřících zemí v tisku a na společných jednáních neustále proklamují.

Ve výsledku byla potvrzena moje hypotéza, že toto rozřešení v dohledné době, díky komplexnosti daného sporu, počtu soupeřících států a rozdílu v jejich politických ideologiích, není možné. Na tomto základě jsem navrhl několik kroků, které by dle mého názoru k vyřešení probíhajících sporů mohly být nápomocny.

Literatura, která byla pro výzkum daného tématu použita, je tvořena zejména zahraničními publikacemi, zaměřujícími se na tuto problematiku.

Klíčová slova: Jihočínské moře, Čínská lidová republika, Spratleyho ostrovy, Paracelské ostrovy, ASEAN, UNCLOS, OSN, DOC, COC

Rád bych tímto poděkoval panu Bc. Martinu Lavičkovi, M.A. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích během vypracování mé bakalářské práce.

Obsah

Seznam obrázků	- 7 -
Seznam zkratk	- 8 -
Ediční poznámka	- 9 -
Úvod	- 10 -
Struktura práce a metodologie	- 11 -
1. Geografické vymezení Jihočínského moře	- 13 -
1.1 Paracelské ostrovy	- 14 -
1.2 Spratleyho souostroví	- 14 -
2. Strategický význam Jihočínského moře	- 15 -
3. Historické události vedoucí k současné situaci	- 17 -
3.1 Starověk	- 17 -
3.2 Koloniální období	- 18 -
3.3 Japonská přítomnost v Jihočínském moři	- 19 -
3.4 Čína versus Francie.....	- 20 -
3.5 Období dekolonizace.....	- 21 -
3.5.1 Sanfranciská mírová dohoda.....	- 21 -
3.6 Události vedoucí k 3. Konferenci o mořském právu	- 23 -
3.6.1 Úmluva OSN o mořském právu.....	- 24 -
3.6.2 Jak se UNCLOS dotýká dění v Jihočínském moři?	- 26 -
3.7 Čína versus ASEAN	- 27 -
3.7.1 Události do roku 2002.....	- 27 -
4. Nároky jednotlivých států	- 30 -
4.1 Taiwan	- 30 -
4.2 Filipíny	- 32 -
4.3 Malajsie	- 33 -
4.4 Brunej.....	- 34 -

4.5	Čínská lidová republika	- 34 -
4.6	Vietnam.....	- 37 -
4.6.1	Nejvýznamnější konflikty v oblasti Jihočínského moře za minulé století	- 38 -
5.	Role mimo-regionálních zemí v konfliktu o Jihočínské moře.....	- 40 -
5.1	Japonsko.....	- 40 -
5.2	Indie.....	- 41 -
5.3	Rusko.....	- 41 -
5.4	Austrálie	- 41 -
5.5	USA.....	- 42 -
5.5.1	Čínský postoj vůči politice USA	- 43 -
6.	Současný vývoj sporů o Jihočínské moře	- 44 -
6.1	2002-2009	- 44 -
6.2	Kritický rok 2009	- 46 -
6.2.1	Militarizace.....	- 47 -
6.3	Události po roce 2010	- 50 -
6.3.1	Stavba umělých ostrovů.....	- 53 -
7.	Závěrečná analýza	- 57 -
	Závěr.....	- 61 -
	Resumé.....	- 63 -
	Seznam zdrojů a použité literatury	- 64 -
	Literatura.....	- 64 -
	Zdroje	- 67 -

Seznam obrázků

Obrázek 1:	Mapa Jihočínského moře	- 13 -
Obrázek 2:	Územní vymezení dle UNCLOS	- 25 -
Obrázek 3:	Překrývající se teritoriální nároky jednotlivých států.....	- 30 -
Obrázek 4:	Budování Fiery Cross Reef – Srpen 2014/Leden 2015	- 54 -

Seznam zkratek

ČLR Čínská lidová republika

ASEAN Sdružení národů jihovýchodní Asie

EEZ Výhradní ekonomická zóna

JČM Jihočínské moře

OSN Organizace Spojených národů

UNCLOS Úmluva OSN o mořském právu

Nm Námořní míle

DOC Deklarace o chování stran v Jihočínské moři

COC Kodex chování v Jihočínské moři

ARF Regionální Fórum ASEAN

CLCS Komise pro vnější hranice kontinentálního šelfu

Ediční poznámka

V této práci jsou čínská slova, jména a místní názvy psaná čínskou transkripcí pinyin, pakliže se nejedná o jména místní či místní názvy, které mají v českém jazyce zavedený jiný, častěji používaný ekvivalent.

Dále bych rád ujasnil systém překladu anglicky psaných zdrojů. V případě, kdy dané informace nemají zavedený český ekvivalent, tyto informace překládám do češtiny, ale do závorky za tento překlad umísťuji ještě originální znění v angličtině. Platí to zejména pro místní názvy, a také názvy různých deklarácí a organizací.

V neposlední řadě je třeba zmínit také systém citačního aparátu, který v této práci používám. Velká část knih a internetových článků, ze kterých čerpám, má název „South China Sea“. Zejména u internetových článků nebylo vždy možné dohledat autora. Proto při citování internetových zdrojů postupuji tak, že do závorky za citovaný text uvádím zkratku serveru, na němž byl daný článek publikován. Za zkratkou ještě uvádím rok, kdy byl článek publikován.

Úvod

Tato práce je zaměřena na problematiku Jihočínského moře a územní spory, které v daném regionu probíhají. O suverenitu nad tamními pevninskými útvary, zejména Spratleyho a Paracelskými ostrovy, soupeří šest různých států. V minulosti byla tato oblast považována spíše za nebezpečnou, jelikož skaliska, útesy a ostrůvky, nacházející se v Jihočínském moři, představovaly neustálou hrozbu pro lodě, které tudy proplouvaly. Dnes je všechno jinak. Již v 80. letech minulého století se čínský admirál Liu Huaqing nechal slyšet, že „kdokoliv, kdo bude mít ve své moci Spratleyho ostrovy, ten díky tomu získá velké ekonomické a strategické výhody“ (Fravel 2008, 267, přeloženo autorem). Po tom, co v roce 1994 vešla v platnost Úmluva OSN o mořském právu, by bylo vlastnictví těchto ostrovů pro jejich majitele velmi lukrativní.

V současnosti je do probíhajícího sporu o toto území zapojena Čínská lidová republika, Taiwan, Filipíny, Malajsie, Brunej a Vietnam. Nelze však opomenout také státy, které si ve vodách Jihočínského moře nevytváří žádné nároky, ale do konfliktu se aktivně zapojují na nejrůznějších mezinárodních jednáních zaměřených na tuto tematiku. V tomto případě je řeč zejména o Spojených státech amerických. Vzhledem k počtu participantů je zřejmá komplexita daných sporů a také to, že dopady případného ozbrojeného konfliktu by byly nejen regionální, ale i globální.

Je až s podivem, jak málo je tato problematika v české literatuře a tisku rozebírána. Až na pár novinových článků o umělém budování ostrovů v Jihočínském moři je velmi obtížné najít na toto téma relevantní informace. To je také jeden z důvodů, proč jsem si konflikt o Jihočínské moře vybral za téma své bakalářské práce. Jedním z hlavních cílů mého výzkumu je poskytnout čtenářům této práce ucelený přehled událostí, které vedly až k současné situaci. Práce je koncipována tak, aby i člověk, který o dané tematice nemá žádné povědomí, byl schopen se orientovat v současném dění v daném regionu. Text je systematicky rozčleněn na sedm kapitol, které jsou věnovány různým aspektům týkajících se problematiky Jihočínského moře.

Struktura práce a metodologie

První kapitola je věnována geografickému vymezení Jihočínského moře se zaměřením na dva územní celky, které se dají považovat za centrum probíhajících sporů. Jedná se o Paracelské a Spratleyho ostrovy. Okrajově v této kapitole zmiňuji také další pevninské útvary, které se ve vodách Jihočínského moře nachází.

Druhá kapitola má za cíl seznámit čtenáře s tím, proč je vlastně Jihočínské moře předmětem tak rozsáhlého sporu. V této kapitole se zaměřuji zejména na ekonomickou a strategickou důležitost Jihočínského moře a blíže popisuji tamní zásoby surovinových zdrojů. Informace, uvedené v této kapitole, dávají tušit, které státy jsou do sporů zapojeny.

Ve třetí kapitole analyzuji významné historické události, které zásadně ovlivnily vývoj situace v Jihočínském moři. To zahrnuje koloniální období, světové války a následné období dekolonizace. V této části mé práce se čtenáři dozví, jaké země měly sporné ostrovy během různých historických period ve své moci a jakým způsobem se k tomu dostaly. Součástí třetí kapitoly jsou také informace o důležitých konferencích týkajících se situace v Jihočínském moři. V neposlední řadě zde popisuji velmi důležitou Úmluvu OSN o mořském právu a analyzuji její dopady na probíhající konflikt v Jihočínském moři. Závěrem této kapitoly řeším čínské vztahy se Sdružením národů jihovýchodní Asie, tedy ASEAN. Cílem této kapitoly je poskytnout čtenářům ucelený a přehledný náhled na vývoj událostí v Jihočínském moři do roku 2002, kdy byla soupeřícími státy podepsána Deklarace o chování stran v Jihočínském moři (anglicky Declaration on the conduct of parties in the South China Sea, zkráceně DOC).

Čtvrtá kapitola se podrobně zaměřuje na územní nároky jednotlivých států angažovaných ve sporu o Jihočínské moře. Největší část je přitom věnována Čínské lidové republice. Cílem této kapitoly je osvětlit čtenářům nejen jednotlivé nároky států, ale hlavně to, na čem se tyto nároky zakládají a s tím spojenou relevantnost těchto nároků dle mezinárodního práva. Na konci této kapitoly jsou ještě popsány ozbrojené konflikty Číny a Vietnamu o nárokovaná území, jelikož je považuji za klíčové události, které zásadně změnily rovnováhu sil ve sporu o Jihočínské moře.

Nezbytným prvkem této práce je angažovanost mimo-regionálních států v probíhajícím konfliktu, čemuž je věnována pátá kapitola. Největší pozornost zde věnuji americkému zapojení se do celé problematiky. Ač si totiž USA žádné konkrétní území samy

nenárokují, hrají v celém konfliktu velmi důležitou roli. Závěrem této kapitoly je rozebrán čínský postoj vůči americké interferenci do dané situace.

Šestá kapitola je věnována vývoji sporu po roce 2002, který vedl až k současnému silnému napětí v Jihočínském moři. Tato kapitola je spíše popisná a zacílena na jednotlivé incidenty, které daly podnět opětovné eskalaci tenzí, probíhajících v daném regionu. Okrajově je zde rozebrána také probíhající militarizace tamní oblasti a závěr kapitoly je poměrně detailně zaměřen na v současné době nejžhavější téma spojené s Jihočínským mořem, tedy na masivní výstavbu umělých ostrovů v této oblasti. Cílem této kapitoly je vymezit zásadní události, které vedly k současnému stavu probíhajícího konfliktu a připravit si podklady pro závěrečnou kapitolu.

Poslední kapitola je tvořena závěrečnou komplexní analýzou všech informací uvedených v jednotlivých kapitolách, přičemž jejím úkolem je naplnit hlavní cíl mé bakalářské práce. *Tím je dojít ke zjištění, zda je v současné době vůbec reálné splnit proklamace jednotlivých soupeřících států a dojít v dohledné době k mírovému rozřešení územních sporů o Jihočínské moře.* K tomu se váže má hypotéza, že *vzhledem ke komplexnosti celého sporu, jeho délce a množství států, jež jsou do něj zapojené, něco takového v blízké době možné není.* Pokud se tato moje hypotéza potvrdí, vytvořím několik konstruktivních návrhů, které by mírovému rozřešení sporů měly pomoci.

V této práci jsou použity tři základní metody výzkumu. Jedná se o metodu deskriptivní, komparativní a analytickou. Na základě informací uvedených v jednotlivých kapitolách vytvářím na konci konstruktivní analýzu, jež má za účel potvrdit či vyvrátit stanovenou hypotézu.

Jak jsem již naznačil, mnoho českých zdrojů se v souvislosti s touto tematikou získat nedá, proto jsem čerpal zejména ze zahraničních publikací, zabývajících se problematikou Jihočínského moře. Hojně jsem čerpal také z webových stránek a online časopisů, zaměřených na toto téma, a to zejména v kapitole 6. Je to dáno tím, že v současné době zatím neexistuje mnoho publikací věnovaných budování umělých ostrovů.

1. Geografické vymezení Jihočínského moře

Jihočínské moře je součástí největšího světového oceánu – Tichého oceánu. Jihočínské moře je definováno jako polo-uzavřené, okrajové moře a jeho hranice jsou vymezeny následovně:

Severní hranice této vodní plochy je dána čínskou pevninou a Taiwanem, na jihovýchodě jej ohraničuje Malacký průliv. Na západě omývá Malajský poloostrov (Baker, Wienczek 2002: 35).

Obrázek 1: Mapa Jihočínského moře

Zdroj: eia.gov 2013

Jeho rozloha je zhruba 3,5 miliónu km², což z něj činí jedno z nejrozsáhlejších polo-uzavřených moří na světě (Wu 2013: 1). Dle serveru Southchinasea.org je s průměrnou hloubkou 1 212 metrů nejhlubším čínským mořem, přičemž v nejhlubším místě celková hloubka činí až 5 559 metrů (SCS.org 2015).

Jak lze vidět na obrázku č. 1, Jihočínské moře omývá pobřeží mnoha států, a to Čínské lidové republiky, Taiwanu, Filipín, Malajsie, Singapuru, Bruneje, Indonésie, Thajska, Kambodži a Vietnamu.

Když se mluví o sporném území v Jihočínském moři, odborná literatura většinou zmiňuje tři konkrétní skupiny ostrovů a jeden ponořený útes. Jedná se o Paracelské ostrovy, Spratleyho ostrovy, souostroví Pratas a Macclesfield Bank. Dále tam patří Natunské ostrovy, ale ty jsou všeobecně považovány za součást Indonéského území. Pro účely této práce bych rád podrobněji popsal Paracelské a Spratleyho ostrovy.

1.1 Paracelské ostrovy

Paracelské ostrovy, čínsky Xisha Qundao, jsou tvořeny zhruba 130 malými ostrůvky, korálovými útesy a skalisky. Rozkládají se na 15 tisících čtverečních kilometrech, ovšem faktická rozloha těchto pevninských útvarů činí pouze 7,75 km². Od čínského pobřeží jsou vzdáleny zhruba stejně jako od pobřeží vietnamského (Borton 2015: 25).

1.2 Spratleyho souostroví

Spratleyho souostroví, v čínštině Nansha Qundao, je největší skupinou ostrovů v Jihočínském moři a je tvořeno více než 230 ostrovy, mělčinami, útesy a skalisky, rozkládajícími se na více než 800 tisících kilometrech čtverečních. Toto území je vůbec nejspornějším ze všech, které se v Jihočínském moři nachází. V současné době o něj soupeří šest států (Wu 2013: 3).

2. Strategický význam Jihočínského moře

Proč je vůbec Jihočínské moře předmětem rozsáhlého konfliktu, do kterého se zapojuje tolik států? Tato kapitola slouží k definování klíčových faktorů, určujících důležitost této oblasti.

Jihočínské moře zahrnuje více než 200 malých ostrovů a skalisek, které jsou používány jako opěrný bod pro nároky nejrůznějších států na okolní moře a tamní surovinové zdroje. Obecně lze tyto vody popsat jako integrovaný ekosystém, jedno z nejbohatších moří na světě co se týče mořské fauny a flóry, korálových útesů, mangrov, mořských trav, rostlin a ryb (Hong 2012: 2). Právě toto surovinové bohatství je jedním z důvodů, proč je Jihočínské moře pro okolní země tak velmi důležité. Nachází se zde hojné zásoby ropy, zemního plynu a v neposlední řadě také obrovské množství ryb, přičemž rybolov v Jihočínském moři tvoří zhruba jednu čtvrtinu celkového výlovu všech států Asie (Kivimäki 2002: 2). Kromě živých mořských zdrojů má obrovský potenciál také tamní zásobárna nerostných surovin. Pro jeho obrovský surovinový potenciál se občas Jihočínskému moři říká „Druhý Perský záliv“, což k tomuto území přitahuje pozornost mnoha dalších států, které do daného regionu třeba ani nepatří (Wu & Hong 2014: 1).

Bussines Insider píše, že se v Jihočínském moři prokazatelně podařilo zjistit zásoby ropy vypočítané na zhruba 7 miliard barelů a zhruba 250 miliard metrů krychlových zemního plynu. Čínské propočty dokonce tvrdí, že by se v dané oblasti mohlo nacházet až 130 miliard barelů ropy. Proti takovému odhadu bylo vzneseno velké množství námitek, nicméně nikomu se zatím nepodařilo zjistit opravdové množství tamních zásob. Pokud by se ale Číňané nepletli a v Jihočínském moři by byly skutečně k mání tak obrovské zásoby, znamenalo by to, že nepočítaje Saúdskou Arábií, Jihočínské moře obsahuje více ropy než jakékoliv jiné místo na světě (BusinessInsider.com 2015).

Proč Čína touží po těchto nalezištích tak zoufale, že CNOOC (China National Offshore Oil Corporation) investovala již 20 miliard amerických dolarů do výzkumu tamních potencionálních ložisek ve víře, že se tam výše zmíněné zásoby skutečně nachází? Dle Business Insider je to z toho důvodu, že čínské zásoby ropy činí jen 1,1 % z celosvětových zásob, přičemž Čína spotřebuje přes 10 % světové produkce ropy a přes 20 % všech energetických zásob na světě. Naleziště takových rozměrů by částečně zmírnilo fakt, že Čína musí spoléhat na dopravu energetických zásob přes bezpečnostně slabý Malacký průliv.

Kromě výše zmíněných ekonomických důvodů nelze opomenout také strategickou důležitost tohoto regionu. Jihočínským mořem prochází extrémně důležité námořní trasy, kterými ze Středního východu a jihovýchodní Asie proudí ropa a mnohé další obchodní komodity do Japonska, Koreje a hlavně Číny.

Téměř třetina lodí světa proplouvá při svých cestách těmito vodami, a to z nich činí zásadní námořní trasu co do důležitosti pro světovou ekonomiku (Daniels 2013: 3). „V přepočtu na americké dolary tudy ročně propluje více než 5 triliónů dolarů v komoditách“ (Fravel 2012: 2, přeloženo autorem). Více než 60 % ropných zásob pro Japonsko, Jižní Koreu a Taiwan proudí skrz námořní trasy Jihočínského moře ze Středního východu, Afriky a států z oblasti Jihočínského moře, jako jsou například Malajsie a Indonésie. Zdejšími námořními cestami je také hojně přepravován zkapalněný zemní plyn. Okolo dvou třetin jihokorejských, japonských a taiwanských energetických zásob je dopravováno přes Jihočínské moře (Hong 2012: 2). Dalším důležitým faktem je, že nejrůznější státy po celém světě si vypracovaly na produktech z asijských zemí zapojených do konfliktu stále rostoucí závislost a jakákoliv významnější redukce dodávek těchto produktů by mohla významně ovlivnit světovou ekonomiku (Daniels 2013: 1). Proto je stabilizovaná situace a bezpečný průjezd těmito vodami nutnou podmínkou pro plynulé fungování světového obchodu současných rozměrů.

V neposlední řadě je ve hře strategická kontrola nad pokojným průplavem lodí a průletem letectva jiných států. Téměř veškerá lodní doprava, která prochází Malackým či Sundským průplavem, ale musí projet kolem sporných Spratleyho ostrovů. Bezpečný průplav, přelet a bezpečnost námořních tras (anglicky sea lines of communication, SLOC) patří mezi hlavní strategické cíle USA, jež používají Jihočínské moře jako tranzitní bod. Také zde mají pole působnosti pro americké námořnictvo a letectvo, které Jihočínské moře využívají při cestě mezi svými vojenskými základnami v Asii, Indickém oceánu a v oblastech Perského zálivu. Zároveň mají Spojené Státy s Filipínami a Japonskem uzavřeny spojenecké dohody pro případ vzniku ozbrojeného konfliktu v daných oblastech. Ačkoliv tedy USA nepatří mezi státy, které si nárokují nějaké území v oblasti Jihočínského moře, i přesto hrají v celém konfliktu nezanedbatelnou roli (Hong 2012: 3). Angažovaností USA v tomto sporu se více zabírám v kapitolách 5 a 6.

Závěrem této kapitoly bych pro přehlednost rád shrnul nejdůležitější informace o významu Jihočínského moře, které se mi podařilo zjistit. Význam tohoto polo-uzavřeného moře spočívá ve dvou sférách, ekonomické a strategické důležitosti. Stát,

který by toto území získal pod svou kontrolu, by měl přístup nejen k možná největším surovinovým zásobám na světě, ale také by kontroloval extrémně důležitou námořní trasu, kterou denně proplují stovky a tisíce lodí. To vše s sebou nese velká rizika. Vidina výše zmíněných výhod láká velké množství zájemců. Případný konflikt by s sebou přinesl nejen regionální, ale také globální dopady, a to z ekonomického a bezpečnostního hlediska.

3. Historické události vedoucí k současné situaci

Ačkoliv historie nemusí být nutně zohledňována pro právní rozřešení územních sporů tak, jak si to většina aktérů daného sporu představuje, hraje vždy svou roli (Hong 2012: 6). Dle Tonnessona, norského profesora a experta na danou tematiku, se dá k historickému průběhu konfliktů v oblasti Jihočínského moře přistupovat ze tří různých směrů.

Zprvé navrhuje, aby se prozkoumala historie sporného území tak hluboce a do tak dávných dob, jak je to jen možné. A to proto, aby se našel jakýkoliv hmatatelný a nezvratný důkaz, že tamní moře a k němu náležící ostrovy a souostroví byly nesporně součástí jednoho ze zainteresovaných států.

Druhý návrh spočívá v tom, že se vytvoří nestranný soudní posudek, který chronologicky popíše probíhající spory a konfliktní nároky jednotlivých zúčastněných států a evaluuje je na základě mezinárodního práva.

Třetí možností je sepsat mezinárodní historii, kde jsou jednotlivé historické události a zvraty analyzovány na základě změn mezinárodních systémů a v rovnováze sil (Tonnesson 2001: 1). Já jsem se v následující kapitole rozhodl postupovat třetím způsobem, tedy analýzou proběhnuvších historických událostí, protože je dle mého názoru nejsrozumitelnější a pro účely této práce nejvhodnější.

3.1 Starověk

Od dvanáctého do poloviny patnáctého století dominovala v námořním obchodu v Jihočínském moři Čína. Čínské obchodní a válečné loďstvo prošlo ve čtrnáctém a patnáctém století obdobím intenzivní expanze, jež vedla až k obchodním cestám do daleké Afriky. Potom zakázal čínský císař stavbu zaoceánských lodí a Čína se opět „uzavřela do sebe“. Toto rozhodnutí nabídlo příležitost dalším námořním státům, jakými byly například království Rjúkjú na Okinawě a později Portugalsko, které v roce 1511 obsadilo Melaku a v roce 1577 i Macao. Šance se později chopilo i Holandsko,

kteře dominovalo obchodu s kořením během sedmnáctého století. V osmnáctém století pak vietnamští králové z rodu Nguyenů, Gia Long a Minh Mang uplatňovali aktivní námořní politiku a nárokovali si Paracelské ostrovy, o kterých si díky mylným západním mapám mysleli, že jsou významnější, než v té době ve skutečnosti byly (Tonneson 2001: 8). Když pak Evropané ve 40. letech 19. století začali provádět systematické průzkumy Spratleyho a Paracelských ostrovů, jejichž výsledkem byly podrobnější a přesnější mapy, neexistuje prakticky žádný důkaz o tom, že by dynastie Nguyenů i nadále uplatňovala své nároky skrze jakékoliv deklarace, okupaci či jejich využívání (Hong 2012: 7).

3.2 Koloniální období

Během této významné historické periody přinesli Evropané na východ zbraně, stříbro, zlato a opium, v neposlední řadě také nové myšlenkové koncepty jako „suverenita“ a „pokojný průplav“. Vzniklo jasné rozdělení teritorií na pevninu a moře s tím, že pevnina měla být rozdělena na teritoria s vymezenými a zmapovanými hranicemi a moře by mělo být dostupné všem rovným dílem, s výjimkou úzkého pásu teritoriálních vod podél pobřežních hranic daných států. Většina zemí ohraničujících Jihočínské moře byla kolonizována státy jako Británie, Francie a Španělsko a tyto kolonizované země od sebe byly rozděleny jednotlivými dohodami mezi kolonizujícími státy. Monarchie jako Čína a Japonsko sice nebyly zcela ovládnuty, ale byly přinuceny se otevřít mezinárodnímu obchodu a podepsat nerovnoprávné smlouvy. Na druhou stranu byly ale také pozvány k tomu, aby se připojily k Evropskému mezinárodnímu společenství. Tak by měly možnost podepsat své vlastní dohody s jinými státy a chovat se jako suverénní státy. Jejich vlády se musely naučit evropským způsobům, tedy vymezovat a mapovat hranice, definovat teritoriální vody, umisťovat vlajky a markery suverenity na nárokových ostrovech a ničit ty, které tam umístily ostatní státy (Kivimäki 2002: 8).

Evropané a Američané neměli žádný zvláštní zájem na nárokování si Paracelských a Spratleyho ostrovů. Pro Evropany díky své členitosti toto území znamenalo jen hrozbu potopení se během plavby tamními vodami, ale i přesto je Britové nakonec prozkoumali a dali jim anglická jména. V roce 1870 chtěla skupina obchodníků na Spratleyho ostrovech a na místě zvaném Amboyna Cay hledat guáno, a proto byly tyto dva ostrovy Británií v roce 1877 oficiálně prohlášeny za vlastní. To byl nejspíš první případ, kdy nějaký stát oficiálně a legálně vznesl nároky na nějaký z Paracelských či Spratleyho ostrovů. Od těch dob do roku 1933 byly Spratleyho ostrovy a Amboyna Cay oficiálně zahrnuty na britském seznamu kolonizovaných území, ale na druhou stranu Británie tato

místa prakticky nijak nevyužívala, ani se nesnažila své nároky nijak uplatňovat (Chen 2014: 180).

Zajímavé je, že i přesto, že Paracelské ostrovy se nachází na strategicky významné pozici, tedy podél námořní cesty mezi Singapurem a Hong Kongem a zároveň mezi Francouzskou Indočínou a Hainanem, ani Británie a ani Francie si toto místo až do třicátých let minulého století nezkusily nárokovat. Byla to jediná Čína, kdo během prvních několika desetiletí 20. století projevil o Paracelské ostrovy zájem, a to tak, že tam poslala dva roky před pádem dynastie Qing posádku, aby dané ostrovy zabrala. V dalších letech se císařství rozpadlo a Čínou zmítala série občanských válek, a tak nebyla v pozici, aby efektivně uplatňovala své nároky na dané území okupací či jiným využíváním těchto ostrovů (Hong 2012: 7).

3.3 Japonská přítomnost v Jihočínském moři

Japonsko zničilo čínské loďstvo během války v letech 1894 a 1895 a po následné anexi Taiwanu se Japonci usadili v oblasti Jihočínského moře (Hayton 2014, 56). Po první světové válce začaly japonské firmy na Taiwanu systematicky získávat a zpracovávat zásoby guána na Paracelských a Spratleyho ostrovech, ovšem bez toho, aby si dané ostrovy Japonsko formálně nárokovalo.

Strach z Japonské expanze vedl Francii, která v té době měla ve svém držení Francouzskou Indočínu, ke zvýšenému zájmu o Spratleyho a Paracelské ostrovy. Dokonce ji to přimělo k tomu, aby si v letech 1930-33 Spratleyho ostrovy nárokovala pro sebe a dokonce některé tamní ostrovy začala okupovat. Od roku 1938 udržovala Francie stálou přítomnost na Paracelských ostrovech, které byly v té době nárokovány jménem protektorátu Annam, přičemž tyto nároky se zakládaly na nárocích vznesených Nguyenskou dynastií na počátku 19. století. Francie si byla vědoma, že se zde dostává do konfliktu s čínskými zájmy o ostrovy a prohlásila, že umístění její posádky na Paracelské ostrovy má pouze obranné důvody a nebrání se legálnímu rozřešení případné rozdíly. Británie se rozhodla nijak Francii v jejích nárocích nebránit, ačkoliv nikdy oficiálně nezrušila své nároky na Spratleyho ostrovy a Amboyna Cay vznesené v roce 1877 (Hong 2012: 10).

V roce 1939, před tím, než okupovalo Hainan, ustanovilo Japonsko vojenskou přítomnost na Spratleyho i Paracelských ostrovech. Ke zděšení Velké Británie, která spoléhala na Francii v hájení západoevropské pozice v dané oblasti, se tomu Francie nijak aktivně

nebránila. Japonsko vytvořilo vlastní formální nároky na tamní ostrovy jako na součást Japonského císařství. Západní mocnosti sice podaly několik oficiálních protestů, ale nebylo to moc platné, Japonsko v regionu zůstalo. Čína, zdevastovaná občanskou válkou, nebyla schopná jakkoliv prosazovat své zájmy o ostrovy v Jihočínském moři (Kivimäki 2002: 10).

3.4 Čína versus Francie

Když se v roce 1933 začaly šířit zvěsti o francouzských nárocích na Spratleyho ostrovy, Čínu to vyděsilo. Nebyla však schopná podniknout proti tomu jakékoliv vojenské kroky, a tak začala využívat pro dané účely své kartografy. Jeden z nich, Chen Duo, publikoval svůj „Nový čínský atlas“, ve kterém do čínského území zahrnul veškeré Francií nárokované ostrovy (Hayton 2014, 55).

Ke konci druhé světové války se čínská situace zlepšila a Čínská republika pod vládou Čankajška se stala nejaktivnějším uchazečem o suverenitu nad Spratleyho i Paracelskými ostrovy a dokonce tam v letech 1945-46 poslala vojenskou posádku. Ta zde umístila markery jejich suverenity a začala permanentně setrvávat na ostrovech Itu Aba a Woody Island, tedy na dvou největších ostrovech z obou souostroví. Čankajškova vláda následně roku 1947 zveřejnila tzv. Linii devíti čar, která do čínského území zahrnovala prakticky celé Jihočínské moře (Kivimäki 2002: 11). Problematice Linie devíti čar se více věnuji v kapitole 4.

Francie také poslala výpravu na Spratleyho a Paracelské ostrovy a podnikla neúspěšný pokus o vystrnadění čínské posádky z Woodyho ostrova ležícího ve východní části Paracelských ostrovů. Po tomto selhání umístila ve jménu Francouzské Indočíny posádku na Pattle Island v západní části Paracelských ostrovů (Hong 2012:10).

V roce 1949 prohrál Čankajšek a jeho Kuomintang občanskou válku s komunistickou stranou a byl nucen opustit čínskou pevninu a utéct na Taiwan (Radhey 2004: 167). Krátce poté byla vojenská posádka z ostrovů Itu Aba a Woody Island stažena a přemístěna na Taiwan. Díky tomu tyto dva ostrovy zůstaly, stejně jako všechny ostatní Spratleyho a Paracelské ostrovy, po dobu šesti let nikým neokupovány, jelikož Francie tam svou posádku po skončení války také nenechala, a to kvůli výsledku Konference z roku 1951 ze San Franciska, kterou podrobněji popisují níže v této kapitole (Kivimäki 2002: 11).

3.5 Období dekolonizace

V následujících několika desetiletích byla situace v Jihočínském moři ovlivněna hlavně různými politickými procesy, ze všeho nejvíce pak po válce probíhající dekolonizací. Prvními dekolonizovanými státy, které v daném regionu povstaly, byly Filipíny a Vietnam.

Filipíny získaly nezávislost v roce 1946. Když nacionalisté v tamní vládě chtěli klást nároky na Spratleyho ostrovy, jejich američtí poradci jim to vymluvili. Španělsko-americká dohoda z roku 1898 jasně stanovila, že západní hranice Filipín nezahrnuje Spratleyho ostrovy.

Ve Vietnamu spolu v době, kdy byl uznán jako nezávislý stát, zápolily dva rivalitní režimy. To se psal rok 1950. Demokratická republika pod vládou prezidenta Ho Či Mina byla uznána Čínskou lidovou republikou, Sovětským Svazem a východoevropskými státy. Ho Či Min byl závislý na podpoře ze strany ČLR a nebyl v takové pozici, aby mohl odporovat čínským nárokům na Paracelské a Spratleyho ostrovy. O tom se znovu zmiňuji v kapitole 4, protože to konstantně vrhá špatné světlo na vietnamské nároky. Vietnamský stát pod vedením bývalého císaře Bao Daie byl uznán Velkou Británií a Spojenými státy. Vláda tohoto režimu se snažila přimět Francii k aktivnímu iredentismu ve jménu Vietnamu vůči Paracelským a Spratleyho ostrovům. Francie tvrdila, že všechny ostrovy z Paracelského souostroví sice náleží Vietnamu, ale sama uplatňovala nároky na Spratleyho ostrovy, které dle jejího názoru Vietnamu nenáležely (Hong 2012: 12).

3.5.1 Sanfranciská mírová dohoda

V roce 1951 byla v San Francisku podepsána mírová dohoda. Jednalo se o dohodu Japonska se Spojenci, která měla zajistit zejména bezkonfliktní koexistenci Japonska a ostatních států a to, že se Japonsko vzdá svých před válkou a během války získaných území. Tato smlouva vešla v platnost 28. dubna 1952. Současně s ní vešla v platnost Sino-japonská dohoda, které se také říká Taipeiská mírová dohoda (Chen 2014: 172).

Dle Sanfranciské mírové dohody se Japonsko oficiálně vzdalo svých nároků na Hainan, Taiwan a všechny další ostrovy nacházející se v Jihočínském moři. Problém je, že dohoda nijak konkrétně nestanovila, komu tato území připadnou. Ze situace nicméně samovolně vyplynulo, že Taiwan a Hainan připadnou Číně (Hong 2012: 12). Vzhledem k situaci v Číně, kde mezi sebou stále na dálku zápolili KS Číny a KMT na Taiwanu, nebyl na konferenci pozván ani jeden zástupce těchto zemí. SSSR, který se tuto dohodu snažil

již předem bojkotovat a nakonec ji ani nepodepsal, se ve věci sporných území v Jihočínském moři postavil na stranu nároků Čínské lidové republiky. Hlasování však pro Čínu dopadlo negativně. Vietnamský stát trval na svých nárocích na Spratleyho a Paracelské ostrovy, ale ohledně jejich nároku na dané území neproběhlo ani žádné hlasování. USA a Británie se rozhodly, že bude nejlepší nechat tyto spory nerozřešené a Francie nakonec souhlasila s tímto postojem (Chen 2014: 173).

Sino-japonskou mírovou dohodu spolu uzavřelo Japonsko a Čínská republika na Taiwanu. Čínská republika ji považovala za jakousi kompenzaci za to, že se nemohla zúčastnit konference v San Francisku. Přiměla Japonsko podepsat dohodu, která obsahovala klauzuli o tom, že se Japonsko ve prospěch Čínské republiky vzdává nejen Taiwanu a Pescador, ale také Spratleyho a Paracelských ostrovů. To působilo dojmem jednotného území. Nicméně krátce poté si Japonsko s Francií vyměnilo několik zpráv, kde se Japonsko vyjádřilo tak, že dohoda s Čínskou republikou na Taiwanu nijak nemění postoj Japonska vůči Sanfranciské dohodě. To bylo bráno ostatními státy jako anulace Taiwanského zisku Spratleyho a Paracelských ostrovů, protože Sanfranciská dohoda neurčovala nikoho, komu by toto území mělo připadnout (Kivimäki 2002: 12).

Vzhledem k tomu, že se Čína ani Taiwan nemohly konference zúčastnit, vydaly obě tamní vlády oficiální prohlášení ohledně jejich postoje k ostrovům v Jihočínském moři. Zhou Enlai, tehdejší ministr zahraničí Čínské lidové republiky, vydal dne 15. srpna 1952 prohlášení, které zdůrazňovalo, že Spratleyho i Paracelské ostrovy náleží Čínské lidové republice. Stejně tak se vyjádřili zástupci Čínské republiky na Taiwanu. Co se týče Vietnamu a Francie, podle mezinárodního práva se tyto čtyři země ve stejnou dobu, kdy vešla v platnost Sanfranciská mírová dohoda, staly čtyřmi nově soupeřícími státy (Chen 2014: 173).

V roce 1956 se skupina filipínských námořních aktivistů, vedená bratry Thomasem a Filemonem Clomovými, rozhodla, že je unavená nečinností jejich vlády ve věci sporných ostrovů. Ti tvrdili, že ostrovy zůstaly po jejich opuštění Japonskem tzv. „terra nullius“, tedy „zemí nikoho“ (Hong 2012: 12). Tento termín je historicky právní status a termín pro místo, které nemá vlastníka a není předmětem vlastnictví žádného státu či způsobilé instituce. Pokud je způsobilé mít vlastníka, je oprávněn se jím stát ten, kdo si jej osvojí poté, co dané místo nalezne, nebo je prvním zájemcem o jeho vlastnictví (Chen 2014: 186). S tímto tvrzením a s podporou filipínského vice prezidenta se bratři Clomové a jejich družina vydali na expedici na Palawanské ostrovy, ležící západně

od Filipín a začali několik z nich okupovat. Pojmenovali je jako Nový Kalayaan (anglicky Freedomland). Thomas Cloma potom rozčlenil Spratleyho souostroví na jeho Freedomland a na Spratleyho ostrovy dále na západě. Toto rozdělení se později stalo součástí oficiálního stanoviska filipínské vlády ve věci sporných ostrovů, nicméně nikdy jasně nevymezila, které konkrétní ostrovy si vlastně nárokuje. Zdá se, že Freedomland zahrnuje prakticky všechny ostrovy ze Spratleyho souostroví, až na samotný Spratleyho ostrov a pár útesů ležících na západ od něj (Kivimäki 2002: 12).

3.6 Události vedoucí k 3. Konferenci o mořském právu

V roce 1971, zjevně motivovány vidinou nalezení ropy, prohlásily Filipíny oficiálně Kalayaan za součást svého území. V roce 1974, tedy v době, kdy Filipíny udělily povolení několika firmám hledat zásoby ropy v dané oblasti, obsadily jejich posádky pět ostrůvků v oblasti Reed Bank. Nárokování si oblasti Kalayaanu bylo z jejich strany jen umocněno v roce 1978, kdy Filipínci obsadili další dva z tamních ostrůvků.

V roce 1973, ve stejném roce, ve kterém začala UNCLOS III, zadal Jižní Vietnam zakázku několika americkým těžbařským firmám v oblasti na západ od Spratleyho ostrovů a současně podnikl kroky nezbytné k zahrnutí těchto ostrovů pod svou správu. Jednotná Vietnamská socialistická republika, založená v roce 1976, pak tyto nároky přijala za své. Když byla v roce 1982 podepsána UNCLOS III, vymezil Vietnam podél většiny svého pobřeží hraniční linii jako svou základnu pro nárokování si širokého pásu kontinentálního šelfu a výhradní ekonomické zóny (Kivimäki 2002: 15).

Malajsie v roce 1979 vydala kontroverzní mapu s rozsáhlým pásmem nárokovaného kontinentálního šelfu severně od Bornea. Toto území zahrnovalo několik ostrovů a skalisek a Malajsie v roce 1983 poslala na některé z nich své vojáky, a poté ještě další jednotku o tři roky později.

Vidina ropných nalezišť a také nový systém mořského práva, který blíže popisují níže, měl za důsledek urychlení a umocnění tahanic o ostrůvky v Jihočínském moři a o jednotlivé části kontinentálního šelfu. Nejspornějším územím, o které se přetahovalo nejvíce států, se staly Spratleyho ostrovy. Vietnam zabral jejich západní část, Filipíny východ, Malajsie jih a Taiwan zase ostrov Itu Aba, tedy největší ostrov celého souostroví. Do poloviny osmdesátých let tyto čtyři soupeřící státy okupovaly prakticky veškeré tamní pevninské útvary, které se nacházely permanentně nad vodní hladinou. V té době z této tahanice vyšla nejhůře Čínská lidová republika, která přišla příliš pozdě a žádné takové

území na ni nezbylo (Hong 2012: 13). Z výše uvedených informací je zřejmé, že daná situace přímo volala po nějakém právním rozřešení.

3.6.1 Úmluva OSN o mořském právu

V druhé polovině minulého století proběhly celkem tři konference OSN, které se týkaly mořského práva (United Nations Convention on the Law of the Sea, zkráceně UNCLOS). Byla to konference UNCLOS I, UNCLOS II a UNCLOS III.

UNCLOS I proběhla v roce 1956 v Ženevě a vyústila ve čtyři úmluvy uzavřené v roce 1958, týkající se teritoriálních moří a přilehlých vod, kontinentálních šelfů, volného (mezinárodního) moře a zpracování přírodních zdrojů. I přes to, že byla považována za úspěšnou, zanechala otevřených několik velmi důležitých otázek týkajících se zejména širě teritoriálních vod.

UNCLOS II proběhla v Ženevě v roce 1960 a trvala celých 6 týdnů, nicméně nepřinesla žádné převratné výsledky (Shicun & Hong 2016: 15).

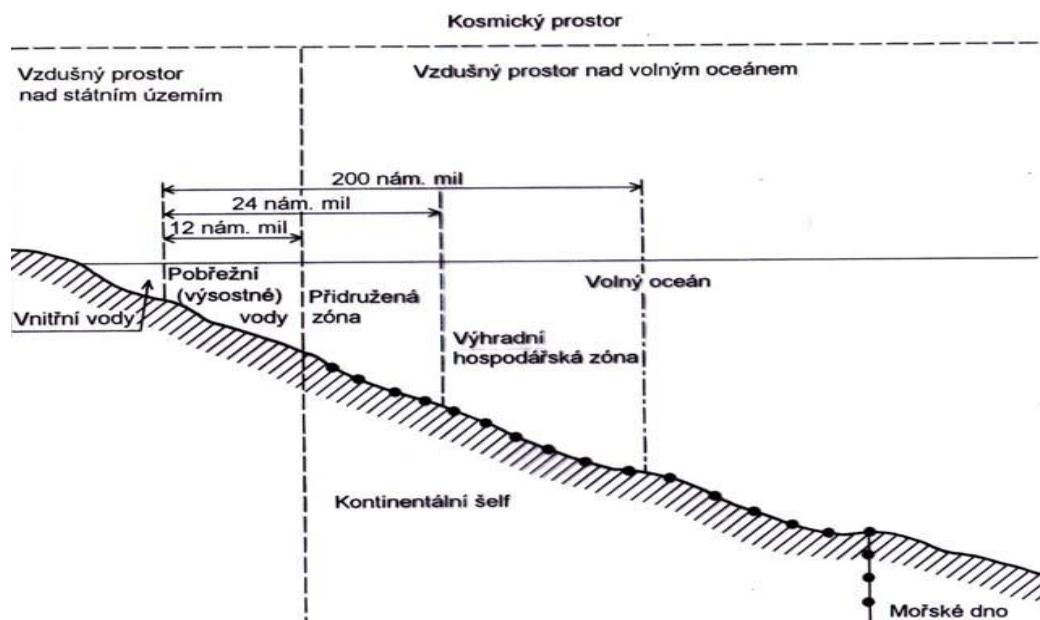
V roce 1973 svolalo Valné Shromáždění OSN třetí konferenci, která měla objasnit dosud nedořešené otázky týkající se mořského práva. Výsledkem byl vznik Úmluvy Organizace spojených národů o mořském právu. Byla přijata v roce 1982, přičemž v platnost vešla 16. listopadu 1994. Dodnes byla ratifikována 156 zeměmi. Některé země v čele s USA ji však stále ještě nepodepsaly. (Kivimäki 2002: 15). Česká republika ji přijala v roce 1996 (ZákonyProLidi.cz 1996).

„Úmluva OSN o mořském právu, často označovaná za ústavu pro oceány, je považována za jeden z nejucelenějších nástrojů mezinárodního práva“ (ArchivOSN.cz 2005). „Tato Úmluva představuje základní rámec upravující všechny aspekty svrchovanosti moří, jejich správy, využití a práv i povinností států. Záměrem úmluvy je vytvořit všeobecně platný řád pro využívání moří a oceánů a zabránit tak konfliktům“ (Herber.cz 2005).

„Jejích 320 článků a 9 doplňků představuje obecný právní rámec pro veškerá světová moře a oceány. Stanovuje pravidla pro všechny aktivity v oceánech a pro využívání jejich zdrojů, včetně navigace a přeletů, průzkumu a těžby nerostů, zachování přírodního bohatství, znečišťování mořského prostředí, rybolovu a lodní přepravy“ (ArchivOSN.cz 2005). Dále také „pravidla vymezení mořských hranic, udílení práv, povinností a odpovědnosti a zabezpečení mechanismu pro urovnávání sporů“ (Herber.cz 2005)

Základními částmi Úmluvy jsou arbitráže případných sporů, využívání surovinových zásob v oceánech, jurisdikce pobřežních států a pokojný průplav plavidel těmito vodami. Smlouva stanovuje pevnou hranici teritoriálních vod na 12 Nm, jež se měří od místa, které moře omývá na pobřeží při odlivu. Dále stanovila, že do 200 Nm od pevniny, a to včetně ostrovů, si může stát vymezit svou výhradní ekonomickou zónu. Ve své výhradní ekonomické zóně má daný stát právo na rybolov a využívání tamních surovinových zásob. Zároveň stanovuje, že tato zóna se může prodloužit až na 350 Nm od břehů daného státu, a to v případě, kdy kontinentální šelf základní vzdálenost bez přerušení přesahuje (ZákonyProLidi.cz 1996). Všechny případné teritoriální spory pak má na starosti soudní dvůr Organizace spojených národů. To samé platí pro případ, že se státy dostanou do sporu ohledně vlastnických práv (Herber.cz 2005). Dále bylo ve smlouvě stanoveno, že „bylo zachováno právo lodí na volnou plavbu teritoriálními vodami a přes úžiny používané pro mezinárodní plavbu“ (Herber.cz 2005). „Soukromý průzkum mořského dna je podřízen regulacím Mezinárodního úřadu pro mořské dno (ISA), pomocí kterého OSN striktně kontroluje všechny těžařské společnosti“ (Herber.cz 2005).

Obrázek 2: Územní vymezení dle UNCLOS

Zdroj: Mořské právo 2005

3.6.2 Jak se UNCLOS dotýká dění v Jihočínském moři?

Kromě základních územních vymezení, která se dotýkají všech moří a oceánů po celém světě, mi přijdou ve věci sporů o Jihočínské ostrovy velmi důležité zejména články 76 a 121. Článek 76 se týká vymezení kontinentálního šelfu a já jej více rozebírám v kapitole 6, jelikož je tam relevantní zmínka o Komisi pro vymezení kontinentálního šelfu, neboli CLCS. Článek 121 UNCLOS stanovuje, že státy mohou kolem ostrovů, které mají ve své moci, vymezit EEZ. Ale pouhá okupace těchto ostrovů nestačí k tomu, aby stát k výše zmíněným možnostem získal pravomoc. U mnoha z pevninských útvarů, které se nacházejí v Jihočínském moři, totiž není jasné, zda je vůbec lze považovat za ostrovy. UNCLOS říká, že za ostrovy lze považovat jen ty pevninské útvary, které ční i za největšího přílivu nad hladinu moře, což degraduje velkou část z nich na pouhé kameny. Zároveň kameny a skaliska, které neumožňují trvalé lidské osídlení či vlastní ekonomickou existenci, neopravňují státy, které je vlastní, k tomu, aby je použily jako základnu pro vytvoření EEZ (EIA.gov). To ale neplatí například pro vymezení teritoriálních vod. V těchto oblastech se hojně rybaří, což vzhledem k výše zmíněné ekonomické existenci těchto pevninských útvarů některé státy využívají jako argument pro jimi vznášené nároky na EEZ (Buszynski & Sazlan 2007: 149).

Dalším problémem je obrovský počet ostrovů, útesů, skalisek a dalších útvarů, které se v Jihočínském moři nachází. EEZ jednotlivých států by se v tom případě, že dochází k jejich překrývání, měly po dohodě těchto států rovnoměrně rozdělit. To je ale kvůli členitosti této oblasti, a také kvůli množství participantů v tomto sporu téměř nemožné (Natoaktual.cz 2012). Zároveň celý proces závisí na přístupu jednotlivých zainteresovaných států. Měly by být schopny jasně vymezit hranice svých teritoriálních nároků a obhájit si je. V případě sporu s jiným státem by tyto státy měly dojít ke vzájemné dohodě (NSC.au 2014).

Díky využívání UNCLOS jako nástroje mezinárodního práva bylo dosaženo několika zásadních úspěchů. Mezi ty patří přijetí hranice teritoriálních vod 12 mil od břehů daného státu, což bylo přijato téměř všemi zeměmi. Dále bylo takto přijato vymezení EEZ do vzdálenosti 200 Nm od břehu. Za úspěch se dá považovat i to, že tato úmluva prosadila svobodu tranzitu úžinami sloužící mezinárodní navigaci, a také obecně volný průjezd teritoriálními vodami, tedy, za určitých podmínek. Nutno je zmínit také její snahu o prevenci a kontrolu znečišťování moří a oceánů. Má ale současně zatím spousta

nedostatků (ArchivOSN.cz 2005). Čemu se ale UNCLOS nevěnuje, je nárokování si sporného území na základě historických práv na danou oblast. To je vzhledem k blíže specifikovaným nárokům jednotlivých států (viz kapitola 4) obrovský nedostatek, který komplikuje rozřešení sporu o Jihočínské moře.

3.7 Čína versus ASEAN

3.7.1 Události do roku 2002

ASEAN, tedy Sdružení národů jihovýchodní Asie, byl založen roku 1967 a v současné době jej tvoří deset členských států. Z těchto deseti států jsou jen čtyři z nich aktivně zapojeny do konfliktů o Jihočínské moře. Jedná se o Vietnam, Filipíny, Malajsií a Brunej (ASEAN.org 2001). Fakt, že ne všechny státy si kladou nároky na tato sporná území a taky to, že každý z těchto států má jiné zájmy a v některých případech se dostávají do sporu mezi sebou, výrazně podryvá dojem celistvosti a funkčnosti ASEAN jako mezinárodní organizace (Hiebert & Nguyen & Poling 2014: 165). Tomu se blíže věnuji v kapitole 6.

Čína se do sporu výrazněji zapojila až v 70. letech a až do devadesátých let upevňovala svou pozici v dané oblasti. V devadesátých letech dvacátého století se jednalo hlavně o konflikt Číny (včetně Taiwanu, který se stále drží nároků vznesených v roce 1947) a ASEAN (Hong 2012: 13). Ačkoliv se ve stejnou dobu jednotlivé vztahy mezi státy v daném regionu měly tendenci začít zlepšovat a ekonomické vztahy těchto zemí zaznamenávají konstantní pozitivní změny, což teoreticky zvýšilo potenciální šance na vyřešení celého konfliktu o Jihočínské moře, paradoxně v tomto směru až do konce minulého milénia nedošlo k žádnému výraznému zlepšení (Kosandi 2014: 1).

Ohledně Jihočínského moře proběhla v průběhu 90. let řada oficiálních i neoficiálních debat mezi jednotlivými soupeřícími státy, stejně jako se událo poměrně velké množství ozbrojených konfliktů mezi vojenskými posádkami a rybáři těchto států, ale nedosáhlo se fakticky žádného pokroku ve věci rozřešení tohoto sporu (Hong 2012: 13).

V roce 1992 se sice ministerstva zahraničí jednotlivých členských států ASEAN shodly na uzavření Deklarace o Jihočínském moři (anglicky Declaration on the South China Sea). Tato deklarace měla za účel zajistit mírové řešení konfliktů, zabránit dalšímu obsazování ostrovů

a sjednotit členské státy proti stále sílící Číně (ASEAN.org 2001). Následně ASEAN zaskočil Čínskou lidovou republiku jednotnou podporou Filipín v lokální rozmíšce z roku

1995 týkající se místa zvaného Mischief Reef (Hong 2012: 13). Čína tehdy na tomto místě vystavěla základy budov, proti čemuž se Filipíny ostře ohradily. Na objektivní posouzení této rozmlísky však existuje jen velmi málo zdrojů o tom, co se tam skutečně stalo (Fravel 2008: 296). Jelikož se ale vnitřní vztahy jednotlivých států ASEAN později začaly zhoršovat, ke konci dekády už pak jejich společný postoj tak pevný nebyl, a to zejména díky ochlazení vzájemných vztahů Malajsie s Filipínami, Singapurem a Indonésií (Hong 2012: 13).

V první polovině devadesátých let zaujímal Čínská lidová republika takový postoj, kdy odmítala debatovat se sdružením ASEAN, ale preferovala bilaterální formu jednání s každým do sporu zapojeným státem zvlášť. Bylo to hlavně z toho důvodu, že tak měla díky své ekonomické síle převahu nad jednotlivými státy (Hiebert & Nguyen & Poling 2014: 158). Jako odůvodnění používala tvrzení, že multilaterální dohoda by vedla jen k dalším problémům v budoucnu a konflikt by měl být rozřešen mírovou cestou skrze bilaterální dohody (Hsiu 2011: 4).

Později však Čína svůj přístup k jednáním o sporných územích trochu změnila a souhlasila, aby se tento spor řešil na tzv. Regionálním fóru ASEAN (zkráceně ARF), a také na společných setkáních zástupců Číny a zástupců ASEAN (Hong 2012: 14). ASEAN přišel v roce 1999 s dokumentem, zvaným v angličtině Code of Conduct, jenž měl za cíl zamezení okupace dalších pevninských území v Jihočínském moři a prevenci vzniku ozbrojeného konfliktu ve sporných oblastech. Čína sice souhlasila s jednáním o takovém dokumentu, přišla ale s vlastním návrhem podoby této dohody, který zdůrazňoval spíše roli vzájemné kooperace při využívání zdrojů sporného území, než prevenci vzniku konfliktu. Už vůbec pak Čína nebyla ochotná přistoupit na to, že by se vzdala některých ze svých nárokovaných území (Wu 2013: 164).

Po sérii jednání se Čínská lidová republika a státy ASEAN v roce 2002 dohodly a podepsaly tzv. Deklaraci o chování stran v Jihočínském moři (anglicky Declaration on the Conduct of Parties in the SCS, zkráceně DOC), což bylo bráno jako znamení čínské snahy o řešení konfliktu mírovou cestou a o zajištění dobrých vztahů se státy ASEAN. Ve skutečnosti se ale stále jednalo zejména o dobré vztahy v ekonomické rovině a ne v oblasti bezpečnosti Jihočínského moře. Problémem této deklarace je fakt, že v případě jejího porušení není stanoven žádný právní postup, jak tento přestupek právně řešit (Beckman 2012: 14). Co jsem tedy analýzou historických událostí v oblasti Jihočínského moře zjistil? Čína sice již v období starověku používala tyto vody během

svých námořních výprav, existuje i několik map, na kterých jsou tamní ostrovy zakresleny jako součást čínského území. Bohužel pro Čínu to v dnešní době nestačí na to, aby byla Čínou nárokována oblast skutečně prohlášena za její. Spratleyho a Paracelské ostrovy za poslední století několikrát zažily změnu vlastníka. V souladu s historickými událostmi se tam od konce 19. století do poloviny 20. vystřídala právě Čína, koloniální mocnosti jako Británie a Francie, dále Japonsko a částečně i Vietnam.

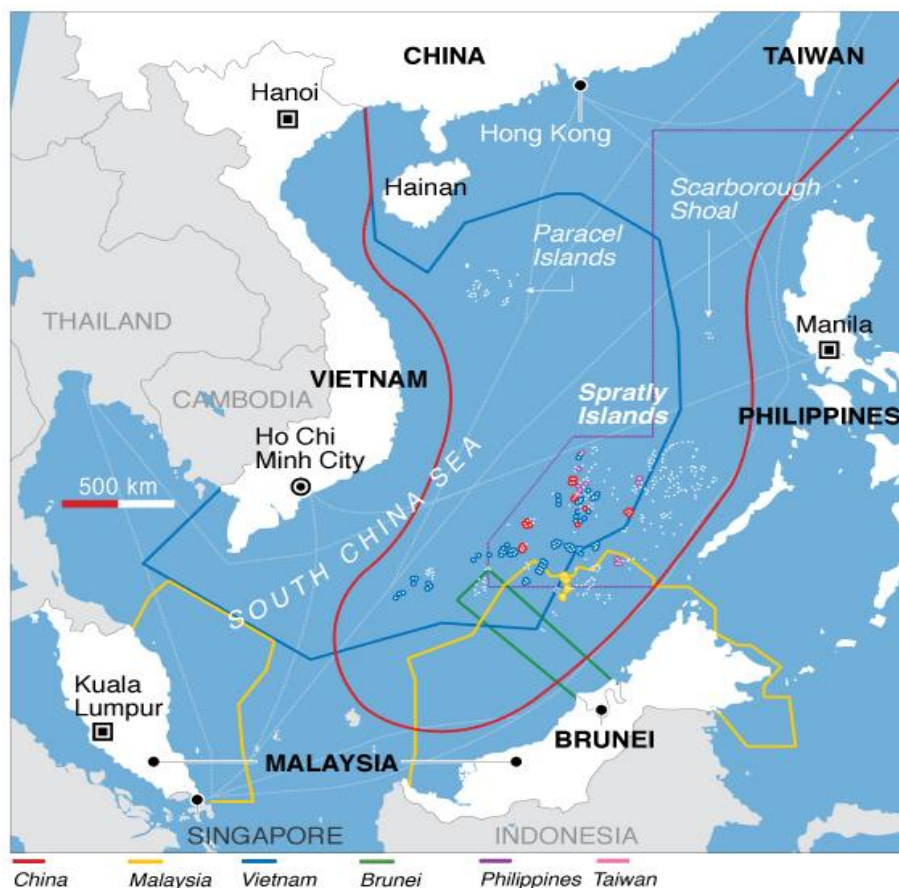
Od Sanfranciské mírové dohody, jejíž výsledek rozebírám v jedné z podkapitol, nabraly spory o Jihočínské moře úplně jiné rozměry. Sanfranciská mírová dohoda právoplatného majitele Spratleyho a Paracelských ostrovů neurčila, tamní pevninské útvary byly několika státy brány jako „terra nullius“, tedy země nikoho, a tak mezi zainteresovanými státy začal nový závod o zisk ostrovů a k nim přilehlých vod. To vedlo k situaci, která volala po nějakém právním rozřešení. Z toho důvodu vznikla Úmluva OSN o mořském právu, které jsem také věnoval samostatnou podkapitolu. Ač je tato Úmluva jedním z nejuznávanějších nástrojů mezinárodního práva, stále má několik zásadních nedostatků, které jsou jedním z důvodů, jež brání vyřešení sporů o Jihočínské moře. Fakt, že spor stále probíhá, je tomu důkazem. Se vznikem a vývojem ASEAN se v tomto regionu zrodil významný geopolitický celek, jelikož jako organizace jsou členské státy mnohem silnější, než by byl každý sám. Nejvýraznějším posunem kupředu je to, že státy, které si činí nároky na území v tomto moři, spolu začaly vést sérii jednání. Ať už mezi sebou komunikovaly bilaterálně, či na hromadných mezinárodních setkáních, tato vzájemná snaha států o rozřešení sporů vyústila až v podepsání DOC a situace se alespoň na nějakou dobu poměrně uklidnila.

Čína měla vzhledem k následkům, které na ní zanechaly vleklé války od 50. až do 80. let, problém se ve sporu o Jihočínské moře prosadit výrazněji, než pouze verbálně. O tom, jak si vybudovala svoji současnou pozici v probíhajícímu konfliktu, se podrobněji rozepisují v následující kapitole.

4. Nároky jednotlivých států

V současné době si na jednotlivé oblasti Jihočínského moře klade nárok šest různých států v čele s Čínou, která z nich všech jednoznačně disponuje největší ekonomickou i vojenskou silou. Důležitý je fakt, že nároky, které zde budu popisovat, si dané země na území v Jihočínském moři sice kladou, nicméně mnoho z nich dosud nijak nespécifikovalo konkrétní hranice svých nárokovaných teritorií a ani je nijak nevytyčilo na mapách. Na druhou stranu, některé z těchto států sice vyobrazily své požadavky na mapách, ale v mnoha případech se jedná ještě o nároky vznesené předchozími vládnoucími systémy v dané zemi a k tomu jsou v některých případech tyto staré několik desetiletí (Beckman & Schofield 2014: 198).

Obrázek 3: Překrývající se teritoriální nároky jednotlivých států

Zdroj: eia.gov

4.1 Taiwan

Čínská republika na Taiwanu se prohlašuje za jedinou legitimní vládu na celém čínském území. V roce 1947 publikovala tehdejší Čankajškova vláda mapu s Liníí devíti přerušovaných čar, jež zahrnuje do čínského území prakticky celé Jihočínské moře

(Hong 2012: 16). V následujících desetiletích hrál Taiwan ve hře o Jihočínské moře důležitou roli (Daniels 2013: 4).

Po začátku čínsko-japonské války na začátku třicátých let byly územní spory vyhroceny na vyšší úroveň. Díky této válce byla Čína značně oslabená a některé země toho využily. Mezi ně patřila například Francie a Japonsko. Tyto dvě země začaly okupovat Spratleyho ostrovy. Taiwan prohlásil, že tehdejší vláda měla s Japonskem v době okupace dohodu, že okupované území bude svěřeno pod čínskou správu. Dále se odkázal na Čínsko-japonskou dohodu (Sino-Japan treaty) uzavřenou v roce 1952, která uznala, že Spratleyho ostrovy spadají pod vládu Čínské republiky. Na základě toho Taiwan trvá na tom, že jeho suverenita nad Spratleyho ostrovy nemůže být zpochybněna ani přes to, že mírová dohoda ze San Franciska z roku 1951 nezahrnula Spratleyho ostrovy do jeho území. Když ale pomineme události před Sanfranciskou konferencí, první významný počín ve věci nárokování si území v Jihočínské moři byla okupace ostrova Itu Aba v roce 1956. Itu Aba se vyznačuje tím, že je největší ze Spratleyho ostrovů a jako jediný z nich oplývá čerstvou vodou. Taiwanská posádka na něm vystavěla letiště, nemocnici a kasárny pro pobřežní stráž (GlobalSecurity.org 2016). V roce 1993 dokonce Taiwan schválil dokument zvaný Směrnice pro Jihočínské moře (anglicky Policy Guidelines for the South China Sea), ve kterém prohlašuje svou suverenitu nad Paracelskými a Spratleyho ostrovy, Macclesfield Bank i nad souostrovím Pratas. Navíc tamní vláda prohlásila, že: „Oblast Jihočínského moře uvnitř historicky vymezených hranic je námořní prostor spadající pod správu Čínské republiky, přičemž Čínská republika má na dané území veškerá práva a může tam uplatňovat své zájmy“ (Hong 2012: 16).

V roce 1995 učinil Taiwan pokus, který měl vést k mírovému rozřešení celého sporu o Jihočínské moře. Prezident Lee Teng-hui vyzval jednotlivé soupeřící státy k tomu, aby se vzdaly svých soukromých nároků na dané území, a aby místo sporů investovaly energii do vytvoření mezinárodního rozvojového společenství v Jihočínské moři. Zisky z jednotlivých společných projektů by byly rozděleny mezi zúčastněné země. Naneštěstí se však státy mezi sebou nedohodly, tento návrh padl a spor pokračoval.

O Taiwanu lze říci, že je, co se týče sporů o Jihočínské moře, ve velmi těžké pozici. Je tomu tak hlavně kvůli jeho napjatému vztahu s Čínskou lidovou republikou. Jak jsem již zmínil výše, taiwanské nároky jsou prakticky stejné jako ty čínské a jsou rovněž založeny na stejných argumentech (Daniels 2013: 4). Tím pádem se v daném sporu vzájemně podporují (Hu 2010: 207). Pro Taiwan by sice bylo výhodné vzdát

se argumentů o historickém právu a připojit se v této věci ke státům ASEAN, nicméně pokud by Taiwan zvolil tento postoj, mohlo by to výrazně podrýt jeho už tak napjaté vztahy s ČLR. Navíc, Taiwan nemá zdroje na to, aby jakkoliv zdůraznil své nároky na Jihočínské moře vysláním svých vojenských jednotek, jelikož většinu svých vojenských aktivit musí směřovat do obrany samotného Taiwanu proti případné čínské invazi (Daniels 2013: 5). Ve výsledku Taiwan v současné době již neplní žádnou klíčovou funkci ve sporu o Jihočínské moře, je v tzv. patové situaci a nezbývá mu než přihlížet.

4.2 Filipíny

Filipíny si nárokují zhruba 50 pevninských útvarů v oblasti Jihočínského moře (Daniels 2013: 5). Ty tvoří většinu Spratleyho ostrovů, tedy až na samotný Spratley Island, Royal Charlotte Reef, Swallow Reef a Louisa Reef. Dále si nárokují EEZ v oblasti do 200 Nm od svého pobřeží, a také kontinentální šelf do vzdálenosti 350 Nm na západ od svého pobřeží (Kivimäki 2002: 29). Zakládají své nároky na předpokladu, že tyto ostrůvky přiléhají k hlavním Filipínským ostrovům, že sporný region je zásadní pro bezpečnost jejich země a pro její ekonomické přežití, že po druhé světové válce byly ostrovy „terra nullius“, dále na okupaci některých ostrůvků. Co se týče jejich tvrzení o „terra nullius“, to se zakládá na Mírové dohodě v San Francisku 1951. Protože výslovně nestanovuje, komu by mělo toto sporné území připadnout, byly podle filipínského názoru tyto ostrovy vlastně pod správou Spojenců. Tento status dle Filipínců vynuloval všechny ostatní nároky vznesené před mírovou dohodou a oprávnil tak státy k okupaci území. Filipínci také tvrdí, že Spratleyho ostrovy byly v letech 1950-56 opuštěné a žádný národ jim nevěnoval jakoukoliv pozornost (Hong 2012: 16).

Zároveň se odkazují na to, že ostrovy byly objeveny a nárokovány Thomasem Clomem, jak je již uvedeno v kapitole 3. Poté, co Cloma odkázal Kalayaan filipínské vládě, byly v roce 1978 oficiálně prohlášeny filipínským prezidentem, který za tímto účelem vydal prezidentský dekret, za součást Filipín. Poté vymezil EEZ okolo všech filipínských ostrovů, což by se dalo interpretovat tak, že to zahrnuje i Kalayaan. Poté, co Filipíny ratifikovaly UNCLOS III, prohlásily, že daná ratifikace ani v nejmenším nemůže znehodnotit či ovlivnit jejich svrchovanost nad Kalayaanskými ostrovy (Daniels 2013: 4). Jejich nároky se však setkávají s kritikou. Proti názoru, že ostrovy nebyly nikým nárokovány, se staví Čína a Vietnam. Thomas Cloma ostrůvky okupoval nanejvýš několik měsíců. Teritoriální nároky vznesené soukromou osobou se nemohou rovnat nárokům vzneseným vládou nějakého státu, pokud tedy daná osoba nejedná dle vládního pověření.

V době, kdy Cloma na dané ostrovy vznášel nároky, filipínská vláda jeho kroky ani neschválila a ani nezakázala. V roce 1955 vládní deklarace o hranicích okolo filipínského souostroví nijak nevymezovala Kalayaan jako součást jejich zemí. Nároky na kontinentální šelf jsou také neopodstatněné, jelikož Spratleyho ostrovy jsou od Filipín odděleny hlubokou Palawanskou proláklínou, a proto se zde nemůže mluvit o přírodním prodloužení kontinentálního šelfu, jak je stanoveno v článku 76 UNCLOS o prodloužení hranice nárokovaného území za hranici 200 Nm (Hong 2012: 18).

4.3 Malajsie

V případě Malajsie se jedná o jediného nárokovatele, který si dané území přivlastňuje, aniž by doložil nějaké historické podklady o jeho předchozím objevení či okupaci (Hong 2012: 19).

Malajsie si nárokuje 12 ostrůvků z Jihočínského moře nacházejících se v jihovýchodní části Spratleyho ostrovů. Z těchto 12 ostrovů 6 okupuje. Své nároky staví na tom, že toto území spadá do jí nárokovaného kontinentálního šelfu v rozmezí 350 námořních mil od jejich hranic a na tom, že dané území okupují (Kivimäki 2002: 28).

Malajsijské nároky na základě kontinentálního šelfu vychází z Ženevské konvence z roku 1958 týkající se teritoriálních vod a hranic kontinentálního šelfu, kterou Malajsie podepsala roku 1960. V letech 1966 a 69 vydala vlastní zákony o kontinentálním šelfu, které definovaly její kontinentální šelf jako oblast mořského dna a podzemí mořských oblastí přiléhajících k pobřeží Malajsie až do hloubky 200 metrů či po hranici využitelnosti (Kosandi 2014: 7). V roce 1979 své nároky vyobrazila na mapě pojmenované „Mapa zobrazující teritoriální vody a hranice kontinentálního šelfu“. Tam vymezila svůj kontinentální šelf a kladla nárok na všechny ostrovy čnicí z vody v této oblasti. Kromě publikování vládních deklarací týkajících se daného tématu si své zájmy Malajsie hájí také veřejně na mezinárodní sféře (Hong 2012: 19).

K malajsijskému přístupu ke konfliktu o Jihočínské moře je ještě nutno podotknout, že Malajsie umístila do Jihočínského moře jen velmi malou vojenskou posádku, která tam má hájit jejich nároky, přičemž největší z nich má umístěnou na Swallow Reef, kde je zároveň malé letiště, které sem umožňuje transportovat turisty. Je také místem, kde funguje potápěčský resort. Ještě důležitější je fakt, že i přesto, že tam má stálou vojenskou přítomnost, snaží se zásadně vyhybat jakýmkoliv vojenským konfliktům a nalézt diplomatické řešení probíhajícího sporu o Jihočínské moře. Snaží se, stejně jako

kdysi Taiwan, prosadit plány na společný výzkum a rozvoj dané oblasti (Daniels 2013: 5).

4.4 Brunej

Brunej si v současné době nárokuje EEZ širokou 200 Nm a k tomu ještě přírodní prodloužení kontinentálního šelfu do vzdálenosti 350 Nm od její bazální linie. Součástí tohoto Brunejí nárokovaného území jsou dvě různá skaliska, konkrétně Lousia Reef, náležící do Spratleyho souostroví (to si nárokuje také Malajsie), a Rifleman Bank (Kosandi 2014: 7).

Problém se objevuje ve věci jejich nároku na Louisa Reef. Ten se totiž sestává jen ze dvou malých kamenů, které jsou nad mořskou hladinou i během přílivu, a neumožňují tam ustanovit lidskou přítomnost, což nestačí jako argument pro vytvoření EEZ nebo kontinentálního šelfu dle článku 121 UNCLOS (Hong 2012: 19). Nejen to подрývá jejich nároky na vytvoření EEZ, navíc ještě východní Palawanská proláklina přerušuje přírodní prodloužení kontinentálního šelfu ve vzdálenosti 600 až 100 mil od Bruneje. A co víc, Brunej Lousia Reef ani nebyla schopna obsadit a umístit tam vojenskou posádku, ještě ke všemu se ani v současnosti nepokouší vyhnat cizí rybářské lodě z území, které si nárokuje (Kivimäki 2002: 27).

4.5 Čínská lidová republika

Čínská lidová republika si nárokuje jak Paracelské ostrovy, tak i Spratleyho. Své nároky na dané území zakládá zejména na historii, tedy na objevení a historickém využívání daných oblastí. Její lodě již dva tisíce let zpátky brázdily tamní vody a například v období dynastie Han byla tato námořní cesta pro Číňany běžná. Hodně používají jako odvodnění fakt, že toto území Číňané objevili jako první a uplatňovali svoji suverenitu nad danou oblastí (Hong 2012: 16). Čínská vláda dokonce vlastní několik map z této doby, na kterých jsou ostrovy zakresleny jako součást Číny (Daniels 2013: 112).

Jak se v době dynastie Tang zvyšoval počet čínských námořních výprav, Spratleyho ostrovy se stále více dostávaly do čínského povědomí. Mezi dvanáctým a sedmnáctým stoletím vytvořili Číňané několik map, na něž zanesli i dané ostrovy a skaliska čnici nad hladinu moře v Jihočínském moři. Zároveň existuje několik čínských historických záznamů, ve kterých jsou Spratleyho ostrovy zmíněny. V těchto dobách na sebe Čína pohlížela jako na střed světa, který ovládal tributární státy okolo. Z této perspektivy lze chápat, proč neměli Číňané potřebu vytvářet jakékoliv oficiální nároky na dané území,

z jejich pohledu jim prostě patřilo (Hong 2012: 17). Vzhledem ke změnám v mezinárodním právu, které proběhly v minulém století, je to právě Čína, kdo nejvíce utrpěl ve věci nároků na tato sporná území. To proto, že Čína patří právě mezi ty státy, které zakládají své nároky na historii, což má v současnosti jen velmi malou váhu. To se Číně nelíbí, považuje to za hrozbu pro své kulturní dědictví a snaží se tyto změny nějakým způsobem obejít. Argumentuje, že její nároky byly vzneseny dlouho před podepsáním UNCLOS a UNCLOS by to měl dle jejich názoru brát v potaz (Daniels 2013: 4).

Čínská přítomnost na sporných ostrovech je podrobněji dokumentována až od 19. století. V roce 1876 bylo vznesen první oficiální tvrzení o čínské svrchovanosti nad těmito ostrovy, když čínský posel v Anglii prohlásil Paracelské ostrovy za součást čínského území. V roce 1883 byl pak německý průzkumný tým vykázán ze Spratleyho ostrovů tamní čínskou posádkou. Smlouva Číny a Francie z roku 1887 stanovila, že Číně náleží všechny ostrovy od 108 stupňů 43 minut východně od Greenwiche, což by zahrnovalo veškeré Spratleyho ostrovy (Buszynski & Sazlan 2007: 3). Tento fakt však nemůže sloužit Číně jako základna pro její nároky na dané území, protože tato smlouva nejmenuje žádné konkrétní ostrovy. Francie navíc později argumentovala, že touto dohodou Číně přiznávala kousek ze severní části Jihočínského moře (Hong 2012: 17).

Jak jsem již zmínil v kapitole 3, Čína teritorium, které si v Jihočínském moři nárokuje, vyznačuje tzv. Linií devíti (přerušovaných) čar. Ta má původ v roce 1947, kdy ji publikovala ještě Čankajšková vláda a ČLR ji v padesátých letech s modifikacemi převzala. V roce 1958 byla Linie devíti čar použita jako podklad pro čínské nároky na většinu ostrovů v Jihočínském moři, které byly uveřejněny v jejich Deklaraci o čínském teritoriálním moři (anglicky Declaration on China's Territorial Sea). V roce 2009 ji pak ČLR použila znovu, když ji prezentovala v mapě předložené Generálnímu tajemníkovi OSN o čínských nárocích na ostrovy v Jihočínském moři (LowyInstitute.org 2015). Jedná se pravděpodobně o nejkontroverznější způsob nárokování si nějaké sporné oblasti v Jihočínském moři. Pojí se k ní několik zajímavých problémů. Je jen orientační, nevymezuje totiž přesné souřadnice, které si Čína nárokuje, což je k uznání nároků podle UNCLOS potřeba. V posledních několika dekádách byla navíc několikrát modifikována, což je také v rozporu s UNCLOS. Původně se jednalo o linii jedenácti přerušovaných čar, v roce 1953 byla zredukována na devět čar a v roce 2014 tam ČLR zase jednu čáru přidala, a to na východ od Taiwanu (TheChinaStory.org 2013).

Čína argumentuje, že pro získání daných ostrovů ve svůj prospěch splnila podmínky zohledněné v případě Palmových ostrovů, v jednom z nejslavnějších právních procesů týkajících se práv na nárokování si sporného teritoria. Splnila je prý tak, že aktivně uplatňovala svou suverenitu na Spratleyho ostrovech jejich pravidelným využíváním, a to po dobu mnoha století a bez jakékoliv konkurence až do vpádu Francouzů v roce 1933. Ostrovy Jihočínského moře byly vždy součástí čínského teritoria. Tento argument je však mnohými považován za velmi chabý, vzhledem k tomu, že Čína svou suverenitu nad ostrovy nijak neuplatňovala až do konce 2. světové války, a když, tak jen velmi sporadicky (Buszynski & Sazlan 2007: 4). Na základě některých dříve řešených obdobných teritoriálních sporů by ČLR se svými nároky založenými na historických podkladech mohla uspět, nicméně vzhledem k faktu, že v současné době se klade mnohem větší důraz při řešení novodobých sporů na aktivní okupaci sporného území a na jeho prvotní objevení, nelze jejich argumenty uznat jako dostačující. Čínské nároky oslabuje také silná opozice ze strany ostatních národů. Ty totiž nikdy čínské proklamace suverenity nad Jihočínským mořem neschválily a navíc si spousta z nich, jako například Filipíny, Malajsie, Brunej a Vietnam, některé ostrovy nárokuje. Vzhledem ke změnám v mezinárodním právu se Čína snaží v současné době uplatňovat svou suverenitu nad danými ostrovy tím, že je aktivně okupuje a v této oblasti uměle zvětšuje jednotlivé pevninské útvary. Tomuto tématu se věnuji více v kapitole 6 (Daniels 2013: 6). I přes změnu v čínském přístupu k nárokování si ostrovů v Jihočínském moři nezapomene při žádném oficiálním prohlášení na toto téma čínská vláda zdůraznit fakt, že má Čína na sporné území historické právo a tohoto argumentu se i přes výše uvedené informace nechce vzdát.

Co je dle mého názoru ve věci čínských nároků na území v Jihočínském moři velmi důležité, je to, že Čína se cítí být státem, kterému bylo díky vývoji událostí v druhé polovině 20. století ublíženo. Čína se po skončení druhé světové války potýkala s občanskou válkou, která, jak známo, skončila vítězstvím komunistického režimu na čínské pevnině a vyhnáním KMT na Taiwan. Zhou Enlai v jednom ze svých prohlášení převzal nároky, které na ostrovy v Jihočínském moři vznesl předchozí vládnoucí režim. Spoléhal přitom na svá historická práva na tyto ostrovy. Jenže Spojenci, kteří se zúčastnili mírové konference v San Francisku, nehodlali dát toto území do rukou komunistickému režimu. Situace se vyvinula jinak, než Čína doufala. Pro uznání nároků na sporné území bylo potřeba doložit důkazy o nepřetržité okupaci daného území, což Čína zjevně

na základě informací uvedených výše v této kapitole nemohla (Buszynski & Sazlan 2007: 7). Zároveň byla tak zdevastovaná sáhodlouhými válkami, že nebyla schopná ustanovit vojenskou přítomnost na sporných ostrovech, a tak bylo toto území obsazeno státy budoucího ASEAN a Taiwanem (Fravel 2008: 267). Čína se v době, kdy se její vojenská situace zlepšila, rozhodla vzít si zpět ztracená území, což vyústilo v ozbrojené konflikty s Vietnamem, kterým se podrobněji věnuji v podkapitole o vietnamských nárocích. Během pár let pak dokázala Čína zabrat několik ostrovů pro sebe a v roce 1992 už měla ve své moci 9 ostrovů v místech, kde dříve neměla nic. To samozřejmě vyděsilo státy ASEAN a vedlo to k uzavření Deklarace o Jihočínském moři, viz kapitola 3. Záměry Číny začaly být označovány za hegemonistické, objevily se názory o tom, že se Čína snaží změnit rovnováhu sil ve svůj prospěch. Její snaha o získání území byla také označena za nesmyslnou, vzhledem ke geografickým rozměrům Čínou nárokováných oblastí (Buszynski & Sazlan 2007: 7). V současné době Čína efektivně okupuje celkem 7 ostrovů, z nichž pět je poměrně známých. Jedná se o Cuarteron Reef, Fiery Cross Reef, Johnson Reef, Mischief Reef a Subi Reef (GlobalSecurity.org 2016).

4.6 Vietnam

Vietnam si, stejně jako Čína a Taiwan, nárokuje prakticky celé Jihočínské moře. Vietnam tomuto moři ovšem neříká Jihočínské moře, ani Jižní moře jako Čína, ale nazývá jej Východní moře. Vietnamská vláda stejně jako vláda ČLR a Taiwanu uvádí, že Vietnam si Spratleyho ostrovy nárokuje zejména na základě jeho historických práv na dané území a okupace těchto ostrovů z minulosti (Daniels 2013: 5).

Vietnam, stejně jako Čína, přišel s vlastními historickými záznamy, kterými opravňuje své nároky. Podle těchto záznamů Vietnamu byly Spratleyho i Paracelské ostrovy zaznamenány v osmnáctém století na jejich mapách jako součást území tehdejší vládnoucí dynastie Nguyenů. Tehdy se jmenovaly Houng Sa a Troung Sa (Buszynski & Sazlan 2007: 4).

Když se vezme v potaz fakt, že Vietnam není schopen přijít s kvalitnějšími historickými podklady o vlastnictví těchto ostrovů než Čína, soustředí se Vietnam při obhajobě svých nároků hlavně na okupaci těchto ostrovů v minulosti a současnosti. Tvrdí, že Spratleyho ostrovy byly před rokem 1933 „terra nullius“. Jeho argumenty jsou však považovány za chabé (Daniels 2013: 5).

Na konci 19. století kolonizovala jihovýchodní Asii Francie a ustanovila tam Francouzskou Indočínu. Poté si začala nárokovat Paracelské a Spratleyho ostrovy. Získala fyzickou kontrolu nad devíti ze Spratleyho ostrůvků, a to během let 1933-39. V roce 1933 publikovala oficiální prohlášení o anexi těchto ostrovů. Dnešní samostatný Vietnam byl tehdy součástí francouzské kolonie.

Vietnam si nepřetržitě hájil své nároky na mezinárodní scéně, konkrétně třeba během mírové konference v San Francisku v roce 1951. Po Francii požadoval, aby se zřekla svých tamních území ve prospěch Vietnamu, jelikož dnešní Vietnam byl tehdy součástí Francouzské Indočíny. Od roku 1973 má Vietnam na 22 ze Spratleyho ostrovů umístěnou chatrnou vojenskou posádku, která má podpořit jeho nároky na dané území založené na jeho aktivní okupaci.

„Podle Van Dykea jsou vietnamské historické podklady nedostatečné, vágní a neoficiální“ (Hong 2012: 19). Vietnam navíc čelí dalšímu problému. V letech 1956 a 58 vydali ministr zahraničí Severního Vietnamu Ung Van Khiew a předseda vlády Van Dong tvrzení, ve kterém uznávali čínskou suverenitu nad Spratleyho ostrovy. Vietnam se dnes obhájí tak, že v tehdejší době byla tato prohlášení pouhou nutností pro získání spojenecké podpory ve vojensky těžkých časech a zároveň tvrdí, že ministři tehdy dodatečně opětovně prohlásili tato území za svá. Nicméně tato prohlášení jsou Vietnamu Čínou často předhazována a neustále oslabují jeho pozici v konfliktu (Buszynski & Sazlan 2007: 4).

Nejsilnějším faktorem hovořícím ve prospěch Vietnamu je fyzické vlastnictví a aktivní okupace největšího počtu z ostrovů ze Spratleyho souostroví (Hong 2012: 18). V roce 1999 už okupoval 27 ostrovů a skalisek (Buszynski & Sazlan 2007: 4). Nejvýznamnějšími pevninskými útvary, které Vietnam ve Spratleyho souostroví v současné době okupuje, jsou Amboyna Cay, Sand Cay a Spratley Island (GlobalSecurity.org 2016).

Neústupná vietnamská pozice a to, že se Čína cítila ukřivděná změnami v mezinárodním právu a rozhodla se učinit nějaké kroky k prosazení vlastních zájmů v Jihočínském moři, vedlo ke dvěma jejich vzájemným ozbrojeným střetům (Daniels 2013: 5).

4.6.1 Nejvýznamnější konflikty v oblasti Jihočínského moře za minulé století

V historii konfliktů o Jihočínské moře použila Čína vojenskou sílu pouze dvakrát. V obou těchto případech šlo o eskalaci snahy Čínské lidové republiky o získání suverenity

nad některými ze sporných ostrovů, která vyústila v ozbrojený střet mezi jednotlivými aktéry daného sporu (Fravel 2008: 267).

4.6.1.1 Konsolidace Paracelských ostrovů v roce 1974

V lednu roku 1974 zaútočila Čína na vietnamské vojenské jednotky v západní oblasti Paracelských ostrovů a vyhnala je odtamtud (Kivimäki 2002: 17). Některé zdroje, jako například kniha *South China Sea: Energy and security conflicts* uvádí, že danou roztržku inicioval Vietnam, který začal na čínské lodě střílet. Čína palbu opětovala, přičemž byli tři vietnamští vojáci zabiti a dva zraněni. Čína tento konflikt vyhrála (Daniels 2013: 7). Došlo k těžkým ztrátám na obou stranách, kdy 18 vojáků Vietnamu bylo zabito, 43 zraněno a 165 bylo nezvěstných, z nichž se někteří vzdali čínské armádě a někteří byli později nalezeni a vytaženi z volného moře. Čína také přišla o 18 mužů a 67 jich bylo zraněno (Kivimäki 2002: 17). V této rozmlínce byly zapojeny nekvalitní lodě se zastaralou bojovou výbavou. Samotná bitva trvala pouhých několik hodin (Yoshihara 2016: 41).

Čína tento útok podnikla se záměrem ustanovit svou fyzickou přítomnost na sporných ostrovech a vzhledem k tomu, že po vojenské stránce na tom Čína stále nebyla nejlépe, nezmohla se na víc než obsazení Paracelských ostrovů, od čehož si slibovala možnost těžby tamních ropných zásob. Co se týče Spratleyho ostrovů, tam zatím Čína žádné území neokupovala (Fravel 2008: 273). Spojené státy proti tomu nezasáhly. Tato čínská akce způsobila silný antagonismus Vietnamu vůči Číně. Ve Vietnamu z toho byly vyvozeny důsledky pro pro-čínskou politickou část vedení vietnamské komunistické strany, která byla izolována. V odpověď na tento konflikt začal Vietnam rychle zabírat několikero ostrovů ze Spratleyho souostroví. Používal přitom ty samé vojenské jednotky, které byly vyhnány ze západu Paracelských ostrovů (Kivimäki 2002: 17).

4.6.1.2 Ozbrojený konflikt z roku 1988 o Spratleyho ostrovy

V osmdesátých letech byly Čínská lidová republika a Brunej jedinými státy, které si nárokovaly Spratleyho ostrovy, ale ve skutečnosti žádný z této skupiny ostrovů neokupovaly. Čínská lidová republika využila v roce 1988 příležitosti v době, kdy byla Vietnamská republika politicky oslabená (postupně ztrácela podporu Sovětského svazu, na které byla závislá). Samotnému konfliktu předcházela okupace některých útesů ve Spratleyho souostroví a následný vědecký výzkum v této oblasti, během kterého Číňané na Fiery Cross Reef založili meteorologickou observatoř. Jeden z těchto útesů

se nacházel poblíž Vietnamem okupovaného ostrova a celá situace přerostla v ozbrojený konflikt (Kivimäki 2002: 17).

Bitva začala 14. března 1988 v místě zvaném Johnson Reef. Tři vietnamské lodě byly během této bitvy potopeny a zemřelo na 74 vietnamských námořníků. Tento ozbrojený konflikt odhalil čínské odhodlání ustanovit fyzickou přítomnost na Spratleyho ostrovech, a také zvýšenou snahu Číny uplatnit nároky, které na ně měla.

Kromě toho, že Čína vycítila šanci v oslabení Vietnamské pozice, se k útoku na Spratleyho ostrovy odhodlala také z toho důvodu, že v 80. letech investovala nemalé částky na modernizaci čínské námořní flotily. Po tom, co se její vojenská situace zlepšila, nebylo proč otálet. Nabízely se totiž další důvody pro to, aby Čína podnikla tyto kroky. Vzhledem k tomu, že až do roku 1988 neměla Čína ve své moci žádný ze Spratleyho ostrovů a všechny pevninské útvary trvale vynořené nad vodní hladinou již byly zabrané ostatními soupeřícími státy, byla čínská situace v probíhajícím sporu o Jihočínské moře značně oslabena. Dá se říci, že značnou motivací pro Čínu byla vidina posílení její pozice v daném konfliktu (Fravel 2008: 288).

Čína se však po vítězné bitvě v roce 1988 dopustila zásadní chyby, které v dalších letech musela velmi litovat (Kivimäki 2002: 17). Nevyhnala totiž zbývající vietnamské vojenské posádky z ostatních ostrovů ve Spratleyho souostroví, zejména z těch největších z nich, jako jsou Spratley Island, Nam Yi či Sin Cowe. Propásla tak neopakovatelnou šanci zbavit se oslabeného Vietnamu a získat tak prakticky celé Spratleyho souostroví, až na pár menších pevninských útvarů, pro sebe (Fravel 2008: 288).

5. Role mimo-regionálních zemí v konfliktu o Jihočínské moře

5.1 Japonsko

Ač si Japonsko nenárokuje žádné konkrétní území v Jihočínském moři, jistota pokojného průplavu danou oblastí je pro něj naprosto zásadní. Jak již bylo zmíněno v kapitole 2, Jihočínským mořem prochází námořní trasy, které Japonsko hojně využívá k energetickým dodávkám. Jakýkoliv konflikt v Jihočínském moři by tedy pro Japonsko znamenal velkou ekonomickou komplikaci. Dá se proto očekávat, že by se v takovém případě jistě do případného válečného konfliktu zapojilo. Japonsko na nátlak USA souhlasilo se zvýšenou ochranou svých obchodních cest, takže zvýšilo vojenskou aktivitu v mnoha oblastech, mezi něž patří i místa, která jsou nárokována Čínskou lidovou republikou. Některé státy tyto Japonské akce berou jako potenciální hrozbu i přesto,

že je Japonci označili za čistě obranné manévry (Hong 2012: 28). Jak je zmíněno níže, Japonsko provádí společná vojenská cvičení také s Austrálií (RT.com 2015).

5.2 Indie

Zvýšený zájem Indie o oblast Jihočínského moře jen přidává celé situaci na komplikovanosti, co se týče bezpečnosti v dané oblasti. V posledních letech výrazně zlepšila své vztahy se státy ASEAN. Zároveň vyjádřila znepokojení z neustále rostoucí čínské moci v Jihočínském moři a pozorně její počiny sleduje. V minulosti provedla několik vojenských cvičení v této oblasti a v poslední době projevila zájem o to, aby tuto akci mohla zopakovat. Navíc, ve snaze oslabit čínskou moc v této oblasti, podepsala Indie s Vietnamem v roce 2011 dohodu o těžbě ropy ze sporných území Jihočínského moře, což by mohlo způsobit eskalaci už tak napjatých vztahů s Čínou. K tomu všemu v rámci rozšiřování svých vojenských vztahů souhlasila s tím, že pomůže Vietnamu s výcvikem jejich ponorek v boji pod vodní hladinou. Přes toto všechno se však zdá, že Indie i nadále zůstane pouze pasivním hráčem ve hře o Jihočínské moře, jelikož ji už tak bohatě zaměstnává konflikt s Pákistánem a také její současná vnitřní situace (Hong 2012: 28).

5.3 Rusko

Rusko se v současné době zaměřuje na oblasti v blízkosti svých hranic, tudíž Jihočínské moře a celá jihovýchodní Asie do této sféry nijak nespadá. I přes to, že se pravidelně účastní konferencí ARF (anglicky ASEAN Regional Forum), neprojevovalo o Jihočínské moře žádný zvláštní zájem a ani si nenárokují žádné konkrétní území (Hong 2012: 28). Až na to, že v 80. letech podporoval Sovětský svaz Vietnam, a tím pádem se Jihočínské moře na krátkou chvíli stalo dalším z míst, kde probíhalo vzájemné soupeření v ukázkách námořní vojenské síly mezi USA a Sovětským svazem, se nedá mluvit o nějakém významném zapojení se Ruska do konfliktu o Jihočínské moře (Kivimäki 2002: 17).

5.4 Austrálie

I přes to, že Austrálie udržuje poměrně blízký kontakt se zeměmi jihovýchodní Asie tak, že se pravidelně účastní setkání ARF a angažuje se v organizaci APEC, dle expertů na dané téma nebude Austrálie v dohledné době hrát žádnou významnější vojenskou roli ve sporu o Jihočínské moře.

Jediná věc, která v souvislosti s Austrálií ještě stojí za zmínku, je, že Austrálie si je dění v Jihočínském moři velmi dobře vědoma. V roce 2015 se dohodla s Japonskem, že zvýší

míru vzájemné vojenské kooperace, stejně jako společných vojenských cvičení, a to v reakci na rychle rostoucí čínský vojenský potenciál (RT.com 2015).

5.5 USA

Spojené státy americké mají jednoznačně nejvýznamnější roli mezi mimo-regionálními státy, které se zapojují do konfliktu o Jihočínské moře. Napětí mezi Čínou a USA by bylo značné i bez toho, aby se USA angažovalo v oblasti Jihočínského moře, četná vojenská cvičení USA spolu s ostatními státy tedy dané situaci příliš nepomáhají. Amerika má navíc ve vodách Pacifiku značný vliv. Má své vojenské základny na Havaji, v Japonsku, v Korejské republice, na Filipínách, a také má přístup do Thajska, Malajsie, Indonésie a Austrálie. Tyto vojenské základny neslouží pouze k obraně Havaje, ale také pro případnou pomoc takovým státům, se kterými má USA uzavřeny bilaterální dohody o bezpečnosti, jako například s Japonskem, Koreou a Taiwanem (Hong 2012: 30).

Jak již bylo zmíněno v kapitole 2, pro USA je dostupnost námořních a leteckých tras v Jihočínském moři velmi důležitá. Ač Čína mnohokrát jasně prohlásila, že probíhající konflikt v dané oblasti ani v nejmenším neohrozí bezpečnost průplavu v Jihočínském moři, Spojené státy, které nepodepsaly UNCLOS III, svoji starost o bezpečnost průplavu neustále používají jako odůvodnění pro svou aktivitu v něm (Daniels 2013: 74). Dalším faktorem, který velmi znepokojuje nejen USA, ale všechny zainteresované státy v dané oblasti, je masivní čínská výstavba umělých ostrovů (Erickson 2016: 9). Té se budu podrobněji věnovat v kapitole 6. Vzhledem k těmto událostem USA neustále posilují své vojenské jednotky v oblasti regionu pacifické Asie (Hiebert & Nguyen & Poling 2014: 35).

V roce 2010 přednesla Hilary Clintonová na každoroční konferenci ARF několik základních bodů americké politiky vůči situaci v Jihočínském moři. Mezi hlavní z nich patří zachování volného průplavu těmito vodami, dodržování mezinárodního práva, podpora diplomatického řešení sporů mezi jednotlivými zainteresovanými státy, opozice proti zastrašování použitím vojenské síly a proti faktickému použití vojenské síly, a dále podpora jednotlivých států v dodržování DOC a snaha o vytvoření COC, tedy závazného Kodexu chování (anglicky Code of Conduct). Těchto několik bodů se stalo opěrným systémem pro americkou politiku vůči situaci v Jihočínském moři (Hiebert & Nguyen & Poling 2014: 53). Kromě výše uvedených prohlášení uvedla Clintonová ještě jedno, a to, že zachování svobody průplavu a průletu v této oblasti je v americkém

národním zájmu. To vzneslo řadu otázek ohledně toho, co všechno je pro to Amerika schopna udělat, a zda by se zapojila do případného konfliktu (Daniels 2013: 74).

5.5.1 Čínský postoj vůči politice USA

Čína obvinila USA, že se snaží Jihočínské moře „internacionalizovat“. Tato snaha prý podrývá dlouhotrvající taktiku řešení konfliktů v Jihočínském moři na základě bilaterálních dohod s jednotlivými státy. Ta dle Číny doposud přinesla v celé věci značné pokroky a ČLR neuznává činy USA. Čína chápe nasazení letadlové lodi USS George Washington jako provokaci ze strany USA, stejně jako jejich společné vojenské cvičení s Vietnamem a jejich společné diskuze o nukleární kooperaci (Hong 2012: 28). I přes takové předvádění zastává Amerika dvě hlavní zásady ve věci Jihočínského moře. Zaprvé, je paradoxně i přes výše zmíněné informace výhradně proti jakémukoliv vzájemnému zastrašování se pod hrozbou použití vojenské síly či skutečnému použití vojenské síly k rozřešení konfliktů v oblasti. Zadruhé, rozhodně se staví proti jakémukoliv omezení bezpečného průplavu tamními vodami (Erickson 2016: 11). Hlavní americké zájmy v Jihočínském moři by se tedy daly charakterizovat dvěma slovy, a to „stabilita“ a „dostupnost“.

Nutnost stability je zřejmá z informací uvedených v kapitole 2, tedy z ekonomických důvodů a také z informací ze začátku této kapitoly. Co se týče dostupnosti, kromě ekonomických důvodů jsou to důvody strategické, v nichž spočívá její význam pro USA. Konkrétně zde mluvíme o projekci americké vojenské síly nejen před asijskými státy, ale dokonce před celým světem. Dostupnost tohoto území nejen pro USA je ale ohrožena. Číně se samozřejmě tato americká strategie nelíbí a tak do budoucna hrozí, že se bude snažit omezit vojenské aktivity cizích států ve své výhradní ekonomické zóně, což je dle jejího vyložení si UNCLOSU a Linie devíti čar prakticky celá oblast Jihočínského moře (Fravel 2012: 8). USA sice tvrdí, že UNCLOS povoluje národům využívat volné moře k mírovým vojenským aktivitám, a to i ve výhradních ekonomických zónách jiných států. Čína tento postoj napadá s tím, že aktivity prováděné Amerikou v tomto území nepovažuje za mírové. Tato neshoda vyústila ve dva větší konflikty mezi USA a Čínou. Jeden z nich se udál v roce 2001, kdy došlo k incidentu mezi americkým průzkumným letadlem a čínským bojovým letounem. K druhému z nich došlo v roce 2009, kdy čínské rybářské a vojenské plavidla obtěžovaly americkou loď zvanou Impeccable. V posledních letech došlo k několika menším rozmíškám

způsobeným přelety amerických průzkumných letounů nad oblastí Jihočínského moře (McDevitt 2014: 4).

USA vidí sílu jednotlivých států jižní Asie v tom, že budou o událostech v Jihočínském moři jednat společně. Takticky nenabádá jednotlivé soupeřící státy k tomu, aby s Čínou nejednaly na bilaterální úrovni, ale k tomu, aby mezi sebou jednaly na multilaterální úrovni a snažily se dojít ke společnému rozřešení konfliktu. To se samozřejmě přičí Číně, která preferuje komunikaci s jednotlivými státy právě na bilaterální bázi. (Hiebert & Nguyen & Poling 2014: 59). Více se současným čínsko-americkým vztahům věnuji v kapitole 6.

Kapitoly 4 a 5 přinesly velké množství důležitých informací. Z výše uvedených informací naplno vyplývá složitost celého sporu. V současné době je tedy celkem šest zájemců o území v Jihočínském moři. Některé státy si nárokují prakticky celé Jihočínské moře, některé z nich jen poměrně malé části. Jednotlivé nároky těchto států jsou také komplikované. Někdo si sporná území nárokuje na základě historických práv, někdo na základě objevení těchto územních celků a někdo zase na základě efektivní okupace. Ač všechny tyto státy patří mezi signatáře UNCLOS, v současné době není možné na základě této úmluvy daný spor rozřešit. Některé státy jsou ochotné udělat jisté ústupky, jiné se zase nechtějí vzdát ani kousku půdy, který jim dle jejich názoru právem náleží. Situace se v průběhu druhé poloviny minulého století poměrně vyhroutil, došlo i na ozbrojené konflikty, které výrazně zamíchaly pomyslnými kartami. V 70. a 80. letech se do popředí celého konfliktu dostala Čína a nevypadá to, že by se to mělo nějak změnit. Ač se státy pokoušely během četných jednání dojít k nějakému mírovému rozřešení, nejvýraznější posun kupředu byl zaznamenán v roce 2002, kdy byla podepsána DOC. Situaci nepomáhá ani angažovanost mimo-regionálních států, zejména USA. Ty se z těchto zemí do probíhajícího konfliktu zapojují jednoznačně největší měrou, což jen přispívá k eskalaci celé situace. Na další vývoj událostí, od roku 2002 až do současnosti, je zaměřena další kapitola.

6. Současný vývoj sporů o Jihočínské moře

6.1 2002-2009

I přes to, že se na přelomu milénia politické vztahy mezi Čínou a dalšími soupeřícími zeměmi v Jihočínském moři zlepšily, proběhla série mezinárodních jednání a byly podepsány multilaterální dohody, konflikt o sporná území v Jihočínském moři nebyl

ani zdaleka u konce. Tato kapitola popisuje vývoj událostí ve sporu o Jihočínské moře po roce 2002, kdy byla podepsána Deklarace o chování stran v Jihočínském moři.

Po podepsání DOC v roce 2002, ačkoliv má mnoho právních nedostatků, nastalo v oblasti Jihočínského moře až do roku 2009 relativně klidné období, které bylo jen čas od času narušeno několika menšími lokálními roztržkami (Hong 2012: 30).

V lednu roku 2003 Čína vydala dekret, který ustanovil její kontrolu nad EEZ, vyměřenou do vzdálenosti 200 Nm od čínského pobřeží, přičemž bylo zjevné, že toto území by mělo být „výhradně“ čínské. Proti tomu se postavily USA, které nejsou signatářem UNCLOS a prosazují politiku svobodného využívání otevřeného moře pro všechny. V souvislosti s těmito událostmi došlo ke konfliktu mezi čínskými rybářskými loděmi a americkou lodí, která byla v oblasti za účelem oceánografického výzkumu. Americká loď odplula z tohoto konfliktu mírně pošramocená, nedošlo však k žádné střelbě.

V září 2004 se v Číně sešel tehdejší čínský prezident Hu Jintao a filipínská prezidentka Gloria Macapagal-Arroyo. Tyto dvě strany se vzájemně ujistily v jejich záměru udržet mír a stabilitu v Jihočínském moři a jejich ochotě pokračovat v diskuzích o případné spolupráci ve věcech nalezení vyhovujícího řešení konfliktu o sporná území a případném společném využívání tamních surovinových zásob. Prezidenti těchto zemí se shodli, že při řešení konfliktů budou postupovat dle principů mezinárodního práva určených UNCLOS a také na tom, že dodržování DOC z roku 2002 jistě jednotlivým státům otevře cestu pro transformaci Jihočínského moře ze sporného území na oblast vzájemné spolupráce, která přinese benefity pro všechny zúčastněné strany.

Pokrok byl učiněn také ve věci sporů mezi Čínou a Malajsií. Obě tyto země si nárokují některá shodná území v oblasti Spratleyho ostrovů. Obě strany daly najevo snahu řešit jejich situaci prostřednictvím vzájemných dialogů v souladu s UNCLOS a snahu o mírové rozřešení všech sporů. Zároveň také projevíly svůj zájem o udržení stability a míru v celém Jihočínském moři (Globalsecurity.org 2013).

Nejvýraznější pokrok byl učiněn v ekonomické sféře. Významně se prohloubily ekonomické vztahy mezi Čínou a státy ASEAN. Čína se stala hlavním obchodním partnerem ASEAN a zastínila tak Japonsko, Ameriku i Evropskou Unii. ASEAN se zase stal třetím nejvýznamnějším obchodním partnerem Číny (Kosandi 2014: 5).

6.2 Kritický rok 2009

V roce 2009 se událo hned několik zajímavých událostí, které znovu rozdmýchaly plameny sporů o Jihočínské moře a poukázaly na to, že tento konflikt nebude tak snadno řešitelný, jak se mohlo v krátkém období klidu mylně zdát. Také se objevily pochybnosti, zda se vůbec jednotlivým soupeřícím stranám podaří udržet vratkou stabilitu v dané oblasti. Opět se totiž projevila neschopnost jednotlivých států uzavřít funkční multilaterální dohody či je po případném uzavření dodržet (Kosandi 2014: 2).

Komise OSN pro hranice kontinentálního šelfu (anglicky United Nations Commission on the Limits of the Continental Shelf, CLCS) je správní orgán, kterému by měly státy podávat žádosti o prodloužení hranic jejich kontinentálního šelfu za základní hranici 200 Nm od místa, od kterého se vymezuje jejich teritoriální moře dle článku 76 UNCLOS. Jejím úkolem je posoudit tyto jednotlivé žádosti právě v souladu s UNCLOS. Po jejich posouzení poskytne Komise jednotlivým státům doporučení, podle kterého by měly vymezit hranice svého kontinentálního šelfu. Pokud v této věci dojde ke sporu mezi jednotlivými státy, měly by spor vyřešit diplomatickou cestou mezi sebou. CLCS stanovila 13. května 2009 jako poslední den, kdy by měly všechny hraniční státy předložit dokumenty vymezující hranice jimi nárokovaného kontinentálního šelfu (UNEP.org 2009).

Nejprve v únoru 2009 rozbouřily naoko klidné vody Filipíny, když tamní kongres schválil vymezení jejich teritoriálního moře, které zahrnovalo Scarborough Shoal, nárokovaný také Čínou. Dále toto území zahrnovalo několik dalších ostrovů v Jihočínském moři. Téměř okamžitě na to reagovaly Čína a Vietnam a proti filipínským nárokům na dané území podaly tyto země protesty (Hong 2012: 30).

V březnu roku 2009 se pět čínských lodí dostalo do sporu s neozbrojeným americkým průzkumným plavidlem, které provádělo rutinní operace ve vzdálenosti 75 Nm od Hainanu. Američané tento incident označili jako velmi neprofesionální ze strany čínských vojáků, jelikož čínské lodě manévrovaly ve velmi těsné blízkosti od amerického plavidla a hrozila kolize. Čínská plavidla americké lodi odmítala umožnit pokojný průplav tímto územím i přes to, že americká posádka mávala čínskými vlajkami a dala najevo svůj záměr opustit tyto vody. Americká loď byla neozbrojená a byli na ní přítomni i civilisté. Čínské zdroje tvrdí, že v těchto vodách byla americká loď za účelem monitorování pohybu čínských ponorek. Američané však toto tvrzení odmítli a byli tímto

čínským počinem rozhořčení (GlobalSecurity.org 2016). Tato událost nicméně opět otrásla už tak chatrnými čínsko-americkými vztahy.

Dalším případem, který rozvířil spory o Jihočínské moře, byla vojenská cvičení v oblasti, prováděná někdy jednotlivými státy ASEAN, někdy zase společná cvičení USA se státy ASEAN (Hsiu 2011: 8).

Dne 6. května 2009 předložily společně Malajsie a Vietnam Komisi pro hranice kontinentálního šelfu, která má tuto problematiku na starosti, oficiální žádost vymezující hranice jejich kontinentálních šelfů (Hong 2012: 21).

Na to ještě Vietnam předložil další žádost týkající se severozápadní oblasti Jihočínského moře. Tyto dva počiny vyvolaly silné projevy nevole ze strany Číny a Filipín, jelikož zde docházelo ke střetu jejich zájmů. Jediný den poté, co Vietnam a Malajsie předložily své žádosti, podala Čína protest u generálního tajemníka OSN. Argumentovala tím, že dokumenty předložené Malajsií a Vietnamem silně porušují její práva a suverenitu nad danými oblastmi a vyžadovala, aby Komise pro kontinentální šelf nebrala dané dokumenty vůbec v potaz (Buszynski & Roberts 2014: 15).

Jenže aby toho nebylo málo, v dalších měsících předložily Komisi tyto dokumenty i další pobřežní státy Jihočínského moře. Díky tomu tamní situace opět eskalovala a celé věci přidala na závažnosti. Čína v reakci na tyto události reagovala zvýšenou militarizací a tím, že do sporných oblastí poslala více patrol a zvýšila počty vojáků umístěných na sporných ostrovech. Na to reagovaly Filipíny stavbou modernějších vyzbrojených vojenských struktur na již obsazených ostrovech (Hong 2012: 21). Čína zase začala dělat problémy lodím proplouvajícím „její oblastí“. To se dotýkalo rybářských lodí a lodí zkoumajících tamní zásoby nerostných surovin, a také amerických námořních plavidel (deLisle 2012: 5).

Výsledkem byla především zvýšená militarizace v této oblasti a znovu-rozhoření se dříve naoko vyhaslého konfliktu.

6.2.1 Militarizace

O Jihočínském moři se v současnosti mluví jako o oblasti s vysokou pravděpodobností ozbrojeného konfliktu, kde panuje silné vojenské napětí. Kromě pár výše zmíněných ozbrojených střetů se však zatím v tomto regionu jednotlivým soupeřícím státům celkem daří udržovat relativní „klid zbraní“. Nic to však nemění na tom, že v tamních vodách

jednotlivé země, zejména Čína, rapidním tempem zvyšují počty svých vojenských jednotek. To rozhodně nepůsobí pozitivně na průběh mírových jednání, která se každoročně na tuto tematiku vedou (Hong 2012: 21).

6.2.1.1 Čínská militarizace v oblasti

Čínská lidová republika je vzhledem ke své konzervativnosti a politické uzavřenosti pro okolní státy záhadou, a to i v oblasti vojenství. Je známo, že nějakou dobu měla problém s vytvořením flotily lodí, které by byly schopné operovat na otevřeném oceánu a zajistit Číně kontrolu nad vzdálenými mořskými oblastmi (anglicky blue-water navy). Poté, co investovala do militaristických složek mnoho peněz, se jí to povedlo a je schopna uplatňovat své nároky na moři (Hiebert & Nguyen & Poling 2014: 132).

Kvůli svým vysokým výdajům na militarizaci čelila Čína kritice ze strany nejen USA, ale navíc to vyvolalo obavy u států sousedících s Čínou. ASEAN však tuto situaci očekával a v rámci udržení rovnováhy v regionu vyhledává podporu právě u USA. To ale zase dráždí ČLR. Dle některých zdrojů Čína několikrát vyzvala ASEAN, aby společně podnikly vojenská cvičení. ASEAN je v těžké pozici, protože vzhledem k tomu, že Čína se v roce 2002 uvolila podepsat DOC, což na určitou dobu zajistilo zlepšení vztahů mezi státy v Jihočínském moři, odmítnutí tohoto projevu ochoty by bylo mírně řečeno kontraproduktivní (Hong 2012: 22).

Čína se kromě hájení svých zájmů v Jihočínském moři snaží v dané oblasti udržet stabilitu. Dostává se tak do svízelné situace. Aby ve sporných oblastech neoperovaly jen její válečné lodě, což vyvolává zděšení jiných států, hojně do oblastí posílají paramilitární jednotky, tedy pomocné polovojenské síly (Hiebert & Nguyen & Poling 2014: 127).

Dlouho se o čínské schopnosti projektovat svou námořní sílu hovořilo jako o poměrně slabé a neschopné vojensky plně ovládat tak vzdálené oblasti, jako jsou například Spratleyho ostrovy. To se však postupem času změnilo a dnes Čína v dané oblasti dokáže budovat množství umělých ostrovů, což podrobněji rozebírám v závěru této kapitoly (Hong 2012: 22).

V čínské Bílé knize obrany však Čína uvedla, že vzhledem k tomu, že moře a oceány poskytují bohaté zdroje surovin a jsou tedy důležité pro blahobyt obyvatel Číny do budoucna, má ČLR enormní národní zájem na tom, aby rozvíjela své schopnosti tyto zdroje získávat a využívat, k čemuž je potřeba moderního čínského námořnictva,

kteřé bude schopno tyto čínské zájmy hájit. Na základě toho se Čína rozhodla reorganizovat své námořnictvo a zvýšit počet svých plavidel, stejně jako vylepšit jejich vybavení. Tato změna se týkala hlavně čínských para-militárních lodí, které čelily kritice, že jsou zastaralé a neslouží dostatečně svému účelu.

Většina čínských námořních sil se v průběhu posledních dekáď soustředila na Taiwan. S rostoucím napětím v Jihočínském moři bylo v rámci hájení čínských teritoriálních zájmů nutno vyslat námořní lodě i do této oblasti. Díky modernizaci čínské armády to pro ni bylo také možné. V současné době má ČLR v tomto regionu alespoň tři torpédoorborce, nespočet moderně vybavených hlídkových lodí a v neposlední řadě také fregaty (Hiebert & Nguyen & Poling 2014: 131).

6.2.1.2 ASEAN

Oproti Číně jsou státy ASEAN relativně otevřené, co se týče vojenských záležitostí, proto je poměrně jednoduché utvořit si o stavu jejich jednotek a výdajích na armádu jasný obrázek.

Některé členské státy ASEAN, jako například Malajsie, již v současné době disponují schopnou flotilou, která může operovat v jejich pobřežních oblastech (green-water navy), a několika plavidly schopnými operovat ve větších vzdálenostech od jejich břehů (blue-water navy). Většina těchto států také bohatě investuje do stavby velkých válečných a letadlových lodí, které jsou nezbytné pro ochranu jimi nárokovaných území, konkrétně EEZ a prodloužení kontinentálních šelfů (Hong 2012: 24). Jednou ze zemí ASEAN, která se vehementně snaží modernizovat své námořní jednotky, je Vietnam. Dokonce požádala jiné státy o finanční pomoc v této záležitosti. Ač se jejich armádní stavy čím dál více zlepšují, jsou tyto státy omezeny svou ekonomickou situací a nemohou se Číně rovnat. To je jeden z důvodů, proč se tyto státy nijak zvlášť nebrání případnému obnovení trvalé americké přítomnosti ve vodách Jihočínského moře (Hiebert & Nguyen & Poling 2014: 136). Například Filipíny jsou považovány za silné odpůrce čínské militarizace v oblasti, ale mnoho toho proti čínským operacím díky své slabé armádě nezmohou. Projevily tedy snahu dostat Američany zpět na jejich starou vojenskou základnu u Filipín. Doufají tak v udržení rovnováhy sil v regionu a Amerika se takovým návrhům samozřejmě nebrání, naopak Čína ano (Lidovky.cz 2016). V rámci snahy o zlepšení jejich vojenské situace mezi sebou státy ASEAN začaly vzájemně uzavírat bilaterální dohody o kooperaci při ochraně jejich vzájemných hranic (Hong 2012: 24).

6.3 Události po roce 2010

Čína v roce 2010 poprvé označila oblast Jihočínského moře za „jádro svého národního zájmu“, což vyvolalo obavy, že by byla ochotná hájit tyto své zájmy vojenskou silou (deLisle 2012: 611).

V první polovině roku 2011 se zdálo, že tyto obavy byly skutečně oprávněné, protože Čína, v reakci na přechozí vojenské cvičení Vietnamu v Jihočínském moři, začala napadat vietnamské lodě, které tam byly kvůli ropě. Zároveň byla obviněna, že střílela na filipínské rybáře, což na Filipínách a v ostatních zemích ASEAN vyvolalo proti-čínské nálady (Kim 2015: 119).

Na přelomu let 2011 a 2012 se však vláda v Pekingu po předchozím militarizačním závodu rozhodla trošku změnit svůj přístup a upustit od činností, které přispívaly k destabilizaci situace v Jihočínském moři, jako například omezování činností rybářských a výzkumných plavidel jiných států v dané oblasti (Wu & Hong 2014: 4). Zároveň se čínský ministr obrany několikrát nechal slyšet, že se Čína rozhodně nesnaží stát hegemonem ve sporné oblasti Jihočínského moře (Kim 2015: 119). Následně souhlasila se snahou o dodržení téměř deset let starého slibu, kdy se měla pokusit uzavřít se státy ASEAN COC.

Pak se ale v roce 2012 udál další incident mezi Čínou a Filipíny, konkrétně na Scarborough Shoal. Filipíny se pokusily zatknout posádku osmi rybářských lodí, které v oblasti této mělčiny měly nelegálně rybařit. Do této situace se tam vložila další čínská plavidla, která zatčení čínských rybářů zabránila. Filipíny pak podaly na Čínu stížnost u mezinárodního soudu. Čína se však i přesto, že k této rozmlisce vydala oficiální prohlášení, nechce soudních jednání na toto téma účastnit (E-IR.info 2013).

V listopadu 2012 proběhly dva významné summity, kterých se zúčastnily všechny země zapojené do konfliktu v Jihočínském moři, včetně Číny a USA. Účelem těchto konferencí, jako už mnoha dalších před nimi, byla snaha nalézt účinné a mírové řešení probíhajících konfliktů o území v Jihočínském moři a případně uzavřít výše zmíněný COC. Bezúspěšně. Průběh a výsledek těchto konferencí poukazují na to, proč je tak těžké nalézt nějaký způsob, jak spory ukončit (Wu & Hong 2014: 4).

Hlavním důvodem, proč se i přes nejlepší snahy diskutujícím stranám nepovedlo nijak v dané věci pokročit, je politická komplexita zúčastněných stran (Kosandi 2014: 9). Ta je občas označována za „Rubikovou kostku“ diplomacie. Jádrem problému jsou interní

spory mezi jednotlivými státy ASEAN - Malajsií, Filipínami a Vietnamem. Jejich konflikt zahrnuje jak územní spory o jednotlivé ostrovy, tak spory o mořský prostor v Jihočínském moři. Jako by to nestačilo, hádají se ještě o tamní surovinové zásoby. Jedinou dobrou zprávou ze strany ASEAN je ta, že Malajsií a Bruneji se podařilo dojít k mírovému rozřešení jejich vzájemných sporů v jižní části Jihočínského moře. Malajsie se vzdala svých nároků za to, že jí Brunej zajistila jistotu sdílení zásob ropy získaných z oblasti jejich překrývajících se nároků. Stejně tak se Malajsií podařilo nalézt společné řešení jejího konfliktu s Vietnamem o tom, že se jimi vymezené oblasti kontinentálního šelfu překrývaly, stejně jako jejich výhradní ekonomické zóny. Špatnou zprávou je rozmlůvka mezi Malajsií a Filipínami a navíc, všechny tyto země si nárokují některé ostrovy ze Spratleyho souostroví a nejsou schopny se dohodnout na nějakém řešení (Wu & Hong 2014: 4).

ASEAN si uvědomil, že jeho důvěryhodnost je probíhajícími vnitřními spory ohrožena, a tak se na probíhajících konferencích snaží působit jako jednotná organizace, která v současné době zaujímá neutrální stanovisko, a že do budoucna doufá v mírové rozřešení sporů (deLisle 2012: 8).

Dalším problémem je pozice Číny. Ta si nárokuje veškeré pevninské útvary v Jihočínském moři a všechny vody k nim náležící. Problémem je, že nikdo neví, co přesně si Čína nárokuje. Jejich nárokováná území dodnes není konkrétně vymezeno a brzdí to všechny diskuze na tuto tematiku. To, že si Taiwan a Vietnam také nárokují prakticky celé Jihočínské moře, věci rozhodně neprospívá. I přes všechny projevy o jejím zájmu na udržení míru a stability v Jihočínském moři, zamotává Čínská lidová republika už tak zapeklitou situaci svým slovním vyhrožováním ostatním státům, bráněním těmto zemím rybařit v oblastech, které Čína prohlašuje za své, dále nabízením Vietnamem nárokováných oblastí k tomu, aby si v nich ostatní státy pronajaly plochy na těžbu ropy, výše zmíněnou konfrontací Filipín na Scarborough Shoal (Wu & Hong 2014: 5). Dále opozicí proti těžbě ropy Malajsie, Filipín a Vietnamu z oblastí, které si tyto státy nárokují (deLisle 2012: 4). To vše dělá, zatímco vyzývá Ameriku, aby se do konfliktu nezapojovala. V poslední době se Čína očividně rozhodla, že převezme aktivní kontrolu nad Jihočínským mořem a snaží se toho dosáhnout nejen výše zmíněnými způsoby, ale také používáním „civilních“ lodí a jejich posádek k tomu, aby prováděly průzkum tamních vod a rybářských lodí k tomu, aby progresivně uplatňovaly čínské asertivní zájmy v Jihočínském moři (Wu & Hong 2014: 4).

Na těchto čínských činnostech je „legrační“ to, že se v této věci stále cítí jako oběť. V minulosti, jak jsem popisoval v kapitole 4, to bylo kvůli koloniálním mocnostem, které Čínu o toto území připravily, v současnosti je to pocit ukřivdění pramenící ze snahy rozvíjejících se států jihovýchodní Asie ukořistit tato území pro sebe. Tomuto pocitu navíc vůbec nenapomáhá fakt, že tyto státy v pozadí podporují USA (Wu & Hong 2014: 5).

Paradoxem je, že ač Čína ostře kritizuje jakákoliv vojenská cvičení cizích států, probíhající v její EEZ bez toho, aby je Čína předem schválila, sama podle těchto pravidel očividně jednat nehodlá. V roce 2012 se Čína rozhodla provádět námořní operace v cizí EEZ, a to bez předchozího upozornění na tuto činnost. V době, kdy Amerika a další státy prováděly vojenská cvičení, se tam vydala také Čína. V roce 2013 to jeden vojenský důstojník z Číny označil za odplatu za cvičení, prováděná Amerikou v čínské EEZ. Argumentoval, že čínská armáda takhle jednala jen výjimečně, kdežto americké lodě se na čínském území vyskytují prakticky denně (GlobalSecurity.org 2016).

Americká účast v tomto sporu hraje skutečně významnou roli. Na mezinárodních jednáních se konstantně snaží přimět ASEAN a Čínu k podepsání Kodexu chování (v angličtině Code of Conduct, COC), jež by měl nahradit nezávazný DOC, který dle některých politologů Čína podepsala jen proto, aby umlčela rostoucí obavy z její expanze v daném regionu (Daniels 2013: 76). Snaží se podpořit jednotlivé státy ASEAN, aby se čínské aktivity v Jihočínském moři postavily, a navíc se snaží ovlivnit znění COC. Čínu velmi rozhořčilo, že když v roce 2012 prohlásila město Sansha za správní město oblasti Paracelských a Spratleyho ostrovů, Amerika se proti tomu vehementně stavěla. Čína na to reagovala prohlášením, že se jedná o součást jejího území, a že si v tomto prostoru může dělat, co chce. Toto město označila za prefekturní, ustanovila tam vládu a umístila na tisíc obyvatel (Daniels 2013: 75). Následně Čína obvinila USA z „vměšování se“ do sporů o Jihočínské moře. Tvrdí, že americká vojenská přítomnost v této oblasti je neoprávněná a provokativní (Wu & Hong 2014: 6). Dokonce se vyjádřila, že by se jednotlivé konfliktní státy byly s to dohodnout na nějakém mírovém a konstruktivním řešení, pokud by se nemusely pořád zatěžovat snahou k tomu neoprávněných států zapojit se do konfliktu (Daniels 2013: 75). Těmto obviněním se USA vehementně brání. Nic to však nemění na faktu, že nehledě na jejich prohlášení o snaze udržet v oblasti stabilitu a mír, unikla na veřejnost informace, že Amerika má již vypracované strategické vojenské plány pro případný konflikt v Jihočínském moři

(Wu & Hong 2014: 7). V souvislosti s děním v Jihočínském moři oznámil Harry Harris, velitel americké flotily v Pacifiku, že Amerika chce do roku 2020 přesunout až 60 % ze své flotily do oblasti Pacifiku (RT.com 2015).

V roce 2013 se pak Čína po těchto neúspěšných jednáních rozhodla znovu soustředit ve svém vztahu s ASEAN na jejich vzájemné obchodní partnerství. Prezident Xi Jinping v této souvislosti prohlásil, že Čína by se v izolaci nemohla dále vyvíjet, stejně tak ale státy ASEAN nemohou prosperovat bez aktivního obchodu s Čínou. Ve snaze zabránit USA v jejich úsilí o zapojení se do konfliktu a ovlivňování států ASEAN v jejich postojích, nabídla Čína několik atraktivních obchodních nabídek ASEAN jako jednotné organizaci týkajících se využívání surovinových zásob Jihočínského moře. Co se ale týče překrývajících se teritoriálních hranic jednotlivých států, Čína nebyla ochotná ustoupit ani o píď (Kim 2015: 120).

V srpnu 2013 vydala Malajsie prohlášení o tom, že si dovede představit, že by s Čínou jednala o vyřešení sporných nároků na území v Jihočínském moři za zády ostatních členských států ASEAN. To jen dokazuje špatnou interní situaci v ASEAN.

V posledních dvou letech se namísto rozřešení sporů o tamní ostrovy situace stále více komplikuje. Je to způsobeno hlavně tím, že Čína v oblasti Spratleyho ostrovů začala v obrovské míře stavět umělé ostrovy. Spory o toto území se vyhrtily ještě o něco více v říjnu 2015, kdy tamními vodami proplula americká válečná loď, a to právě v blízkosti kontroverzních umělých ostrovů (IBT.com 2015). Peking v reakci na tento incident varoval Spojené státy, aby se držely od ostrovů dál (CNN.com 2015). Problematice umělých ostrovů je věnována následující podkapitola.

6.3.1 Stavba umělých ostrovů

Na počátku roku 2014 započala Čína v tichosti masivní stavební činnost na všech sedmi ostrovech, které v současné době ve Spratleyho souostroví okupuje, tedy na Fiery Cross Reef, Subi Reef, Mischief Reef, Cuarteron Reef, Gaven Reef and Hughes Reef. Dle USA již Čína v dané oblasti vybuvovala na 3000 akrů nového území (CNN.com 2016). To je více, než tam dokázaly vybudovat všechny ostatní soupeřící státy dohromady za více než 40 let (CFR.org 2016).

Obrázek 4: Budování Fiery Cross Reef – Srpen 2014/Leden 2015

Zdroj: truthcdm.com

V roce 2015 se čínští zástupci, v čele se zahraničním ministrem Wang Yi, snažili ujistit ostatní státy z regionu, že jejich úmysly v oblasti Jihočínského moře jsou mírové a nechtějí způsobovat destabilizaci situace v regionu, a ani nemíní omezovat plavidlům pokojný průplav tamními vodami. Oznamili, že již přestali s umělým rozšiřováním okupovaných území s tím, že pokud jim ostatní země nevěří, ať nasednou do letadla a přiletí se podívat. Co už ale nezmínili, je fakt, že tam neustále pokračují konstrukce nových budov a celková militarizace těchto ostrůvků. Na Fiery Cross Reef už je téměř dokončena stavba dlouhé ranveje a dle Harryho Harrise, amerického velitele v oblasti Pacifiku, se zdá, že Čína tam staví hangáry pro bombardéry. Stejně tak je dle satelitních snímků zřejmé, že na Subi Reef Čína buduje další ranvej. Na mnoha z těchto ostrovů má ČLR již umístěné radarové stanice, kasárny, heliporty a strážní věže. V rámci toho byl na ARF 2015 a dalších jednáních na ČLR vyvíjen tlak, aby se zapojila do účelného jednání zaměřeného na napětí panující v Jihočínském moři.

Jak specifikuji níže v tomto textu, Čína není jediná, kdo buduje v tomto regionu umělé ostrovy. Během dalšího bezpečnostního meetingu Shangti- La Dialogue byly všechny státy Amerikou vyzvány k okamžitému ukončení výstavby umělých ostrovů a militarizace v oblasti. Čína byla následně obviněna z toho, že svými činy podrývá svou důvěryhodnost. Aby zmírnila zvyšující se napětí, souhlasila ČLR v reakci na tato

obvinění s tím, že se opět pokusí urychlit vytvoření a podepsání COC (NationalInterest.org 2015).

Spojené státy americké označily čínské horečnaté budování umělých ostrovů v oblasti Jihočínského moře za stavbu „Velké čínské písečné zdi/ Velké čínské zdi z písku“. Toto její jednání prý stabilně vyhrocuje už tak napjatou situaci ve sporném regionu. Hlavní obavy ohledně této činnosti pramení z nevědomosti ostatních států o tom, jaký je vlastně účel těchto ostrovů (RT.com 2015). Odpověď je však poměrně jednoduchá. Většina z ostrovů, které Čína ve Spratleyho souostroví vlastní, nemůže být dle UNCLOS ani považována za skutečné ostrovy, jelikož vyčnívají na hladinu moře jen při odlivu (CNN.com 2015). Navíc, vzhledem k tomu, že uměle vytvořené ostrovy dle UNCLOS nejsou brány stejně jako přírodně vzniklé ostrovy, pro uznání nároků Číny na dané území jsou tedy bezcenné. Okolo nich si státy nemohou nárokovat teritoriální vody. Očividně nejde o to, že by ČLR takto chtěla dosáhnout právního rozřešení probíhajícího konfliktu (IBT.com 2015). Jedná se spíše o promyšlený systém staveb, které mají za cíl vytvořit jakýsi řetězec vojenských základů rozprostírající se na Spratleyho souostroví. Záměr Pekingu je tedy víceméně jasný – chce tam mít stabilní vojenskou základnu, kterou by mohl využít pro trvalý zisk ostrovů. Koná pod heslem „kde nic není, bude Čína“. Jedná se o sofistikovaný způsob zabírání si sporného území, aniž by padl jediný výstřel (Lidovky.cz 2015). Navíc, pokud se ostatním státům nepodaří Číně ve výstavbě umělých ostrovů trvale zabránit a Čína posílí v této oblasti Jihočínského moře svoji vojenskou pozici, ocitnou se Číňané v pro ně velmi pozitivní situaci, kdy budou kontrolovat 30 % světového obchodu, který tamními vodami proudí, jak již bylo uvedeno v kapitole 2 (SMH.com 2015). Navíc případné, i když nepravděpodobné, vytvoření EEZ Čínou v této oblasti by ohrozilo možnosti rybolovu v oblasti Spratleyho ostrovů a zbytku Jihočínského moře. A rybolov v tomto moři je naprosto zásadní pro státy ASEAN. Vzhledem k ekonomické závislosti ASEAN na Číně a vnitřním rozbrojům mezi jeho členskými státy však nejsou tyto země schopny postavit se Číně na odpor jinak než verbálně, či žádat o pomoc USA.

Čína se vehementně snaží vykreslit budování umělých ostrovů v oblasti jako činnost prospěšnou pro daný region. Tvrdí, že nově postavené zázemí na ostrovech ve Spratleyho souostroví poskytne ČLR nové možnosti ve věci záchranářských prací v oblasti často postihované tajfuny. Peking udělal ostatním státům „výhodnou nabídku“, když oznámil, že až budou práce na ostrovech dokončeny, ostatní státy je budou moci za určitých

podmínek využívat. To ale nikdo ze zájemců o Spratleyho ostrovy nepřijme, protože by tak dali ČLR povolení k pokračování ve výstavbě, což nikdo z nich nechce. Čína se opět cítí ublížená, jelikož na ni všichni ukazují ve věci budování umělých ostrovů prstem, a přitom některé z těchto států, kupříkladu Vietnam, svá okupovaná území také uměle rozšiřují (CNN.com 2015).

Podle nejnovějších zpráv z dubna roku 2016 se Čína v brzké době chystá dokonce poslat do Jihočínského moře až 20 plovoucích jaderných elektráren, které by v tamních vodách měly produkovat velké množství energie dostupné pro řídicí osídlené, uměle vybudované ostrovy, a také pro ropné plošiny, hojně se vyskytující v této oblasti (STUFF.com 2016).

6.3.1.1 Vietnamská výstavba umělých ostrovů

Dle satelitních snímků, pořízených v dubnu 2015 Centrem pro Strategická a Mezinárodní Studia (CSIC), se Vietnam ve výstavbě umělých ostrovů také činil. Sand Cay, ostrůvek okupovaný Vietnamem od roku 1975, se jim v letech 2010 až 2015 podařilo rozšířit o 50 % jeho původní velikosti a vystavět na něm nová obranná vojenská zařízení, a také zmodernizovat ty stávající. Stejně tak aktivně rozšiřoval a modernizoval svá vojenská zázemí na ostrově West London Reef (AMTI.org 2016).

Vietnamský prezident Truong Tan Sang veřejně odmítl Čínou vznesené nároky na sporné ostrovy v Jihočínském moři. Čínský prezident Xi Jinping v roce 2015 kontroval výroky vietnamského prezidenta tím, že „Spratleyho ostrovy byly součástí čínského teritoria už od starověku“ (GlobalSecurity 2016, doslovně přeloženo autorem).

Kromě Číny a Vietnamu budují umělé ostrovy ještě další státy, ale oproti čínským stavbám se jedná jen o velmi zanedbatelné konstrukce.

Z výše uvedených důvodů jasně vyplývá, jak těžké bude dosáhnout podepsání COC či úplného rozřešení sporů o Jihočínské moře. Právě naopak. Namísto rozřešení konfliktní situace v Jihočínském moři to vypadá, že se dění v této oblasti stává stále více chaotickým.

7. Závěrečná analýza

Účelem této kapitoly je analyzovat předchozí kapitoly jako celek a odpovědět si na otázku, kterou jsem si položil v úvodu této práce. Chtěl jsem zjistit, zda je v současné době možné efektivně a mírovou cestou vyřešit spory o Jihočínské moře. Všechny státy se zájmem o toto území proklamují maximální snahu o nalezení takového řešení, ale odpověď na moji výzkumnou otázku přesto zní jinak, tedy ne. V dohledné době není možné vyřešit spory o Jihočínské moře mírovou cestou. To tedy potvrzuje mou hypotézu, taktéž uvedenou v úvodu této práce. Proč tomu tak je?

Svou roli hraje ekonomická a strategická důležitost Jihočínského moře. Stát, který by získal nad touto oblastí kontrolu, by měl přístup k obrovskému množství surovinových zásob, a také strategickou kontrolu nad extrémně důležitými námořními trasami, kterými proudí skoro třetina světového obchodu. Toto slouží jako obrovské lákadlo pro všechny státy, které se o tato území uchází.

Hlavním důvodem je obrovská komplexita sporu. Nároky na různá území v Jihočínském moři si činí v současné době šest různých států. Už to z daného konfliktu dělá jeden z nejsložitějších územních sporů vůbec. Jenže to není všechno. Ve hře o Jihočínské moře nelze opomenout také další státy, které sice nevznášejí na tuto oblast žádné konkrétní územní nároky, ale do sporu se aktivně zapojují. V tomto případě je řeč o zbývajících státech ASEAN a hlavně o USA, které se v konfliktu velmi aktivně angažují. To je střet obrovského množství zájmů a různých politických ideologií.

Od druhé poloviny minulého století byly podniknuty četné kroky k rozřešení těchto sporů. Nicméně nedostatky v UNCLOS, který má sloužit jako nástroj pro řešení daných konfliktů, stejně jako neochota většiny států ustoupit ze svých nároků byť jen minimálně, nalezení klíče pro mírové ukončení sporů velmi brzdí. UNCLOS stanovil, že státy mají případné konflikty o území řešit mezi sebou mírovou cestou. S předložením sporů před mezinárodní arbitrážní soud musí souhlasit všechny konfliktní strany, čehož je prakticky nemožné dosáhnout. Bylo sice uzavřeno několik dohod a deklamací, jenže po období relativního klidu přišel zlomový rok 2009 a od té doby situace čím dál více eskaluje. Celé věci vůbec neprospívá ani masivní čínská výstavba umělých ostrovů, kterou zahájila v roce 2014. Je pravda, že několik dalších států některá ze svých okupovaných oblastí také modifikuje, nicméně prstem se ukazuje zejména na Čínu, jejíž počiny jsou brány ostatními zeměmi jako znamení narůstající touhy

po hegemonismu v oblasti Jihočínského moře. Když se ale vezmou v potaz informace, které uvádím v jednotlivých kapitolách této práce, tak je tento strach dle mého názoru poměrně oprávněný. Čínská lidová republika s ostatními státy hraje velmi chytrou, i když dlouhou partii na pomyslné šachovnici, kterou pomalu ale jistě vyhrává. Když vezmeme v úvahu, že do 70. let 20. století ČLR neměla na sporných ostrovech fyzicky žádnou ze svých vojenských jednotek, ale dnes má kontrolu prakticky nad celými Paracelskými ostrovy a nad několika ostrovy ve Spratleyho souostroví, které navíc intenzivně uměle rozšiřuje a vybavuje moderní vojenskou technikou, je nutno uznat, že ČLR udělala za posledních 40 let obrovský posun vpřed. Postupná modernizace armády, útok na vietnamské jednotky ve správný okamžik, navázání velmi důležitých ekonomických vztahů s mezinárodní organizací ASEAN a v neposlední řadě také schopnost udělat naoko významný ústupek v kritických momentech, kdy se ozbrojený konflikt zdá nevyhnutelný, to vše dostalo Čínu do role lídra sporů o Jihočínské ostrovy. Nebýt angažovanosti USA ve sporu, pravděpodobně by již Čína dávno tento region plně ovládala. Tím nechci říct, že souhlasím s americkou činností v tomto konfliktu. Je ale nutno uznat, že ač to občas vede ke zvýšenému napětí v oblasti Pacifiku, USA se poměrně daří udržovat situaci v rovnováze.

To je pozitivní zejména proto, že případný válečný konflikt v této oblasti by měl obrovský dopad na světovou ekonomiku a bezpečnostní situaci ve světě. Z mého výzkumu vyplývá, že do ozbrojeného konfliktu v tamních vodách by se zapojila nejen Čína a ASEAN, ale díky spojeneckým dohodám také USA a v neposlední řadě Japonsko, pro které jsou tamní námořní trasy extrémně důležité. Bohužel, vzhledem k současnému vývoji situace se nezdá, že mírové rozřešení sporů patří mezi reálné možnosti. S tím, jak napětí eskaluje, je čím dál větší pravděpodobnost právě ozbrojeného konfliktu.

V této závěrečné kapitole jsem tedy potvrdil svou původní hypotézu, že mírové rozřešení sporů o Jihočínské moře není v dohledné době možné. Situace naopak začíná být kritická. S tím, kolik strážních, rybářských a válečných lodí v současné době brázdí sporné vody Jihočínského moře, může velmi lehce dojít k pouhému nedorozumění, kdy kapitáni některých z tamních lodí zaváhají, a z případné kolize se vzhledem současnému napětí v oblasti může v mžiku vyklubat mezinárodní spor obrovských rozměrů. Jak ale takovou situaci vyřešit?

V úvodu jsem si vytyčil, že pokud se moje hypotéza potvrdí, předložím několik návrhů, které by mohly přispět k rozřešení probíhajících sporů, či alespoň ke stabilizaci současné situace. Tomu se věnuji ve zbytku této kapitoly.

Mé návrhy na zlepšení situace v Jihočínském moři se sestávají z několika různých kroků:

1. *Vyřešení sporů mezi jednotlivými státy ASEAN.* Jelikož se v této organizaci, která by měla být jednotná, nachází velká část soupeřících států, je dle mého názoru naprosto klíčové, aby mezi sebou byly schopny vyřešit své vzájemné spory a v celé věci se sjednotit. Pokud se tyto státy nebudou schopny domluvit mezi sebou, nebude nikdy možné uzavřít COC. Uzavření takové závazné dohody by celé situaci jistě velmi prospělo.
2. *Dodržování UNCLOS.* Jelikož jsou všechny země, které jsou aktivně zapojeny do sporu o Jihočínské moře, signatáři UNCLOS, jistě by celou situaci velmi usnadnilo, kdyby tuto úmluvu jednotliví aktéři respektovali.
3. *Sdílení tamních surovinových zásob.* Ač už taková spolupráce na jisté úrovni mezi některými státy probíhá, jistě by bylo pro všechny zúčastněné strany velmi prospěšné, pokud by si vzájemně neškodily a namísto toho se soustředily na společné získávání a využívání tamních zdrojů ropy, zemního plynu a v neposlední řadě hojně se tam vyskytujících ryb. Zde ale v cestě jednoznačně stojí zejména čínská touha po ovládnutí celého území, přitom pokud by byla ochotná spolupracovat třeba s Filipíny u Scarborough Shoal, dá se předpokládat, že by to vedlo ke snížení napětí v oblasti, a také k velkým ekonomickým benefitům pro obě tyto země.
4. *Vytvoření tzv. armádních horkých linek.* Zvýšená komunikace mezi vojenskými silami jednotlivých států by měla potenciál snížit riziko konfliktů v oblasti. Armády některých států, jako například čínská a vietnamská, již mezi sebou zavedly takzvané „horké linky“. Pokud by byly zřízeny mezi každým z nich, rozhodně by se velitelům tamních flotil řešily případné potyčky mnohem jednodušeji.
5. *Snížení militarizace v daném regionu.* Tento bod se týká zejména Číny. Mnoho států je zjevně znepokojeno čínskou militarizací v oblasti Jihočínského moře, zejména budováním umělých ostrovů a následnou instalací moderních vojenských zařízení na těchto pevninských útvarech. To vede k celkovému zvýšení militarizace v oblasti, větší angažovanosti USA ve sporu, což dohromady výrazně zvyšuje riziko ozbrojeného konfliktu.

Domnívám se, že pokud by jednotlivé státy zapracovaly na těchto pěti bodech, přispělo by to ke stabilizaci situace v Jihočínském moři, aniž by nutně musely být vyřešeny všechny územní spory a jasně vymezeny hranice teritoriálních nároků.

Závěr

Tato bakalářská práce pojednává o v současnosti probíhajícímu sporu o Jihočínské moře. Tematicky je tato práce zaměřena na analýzu informací získaných během mého výzkumu. Tento výzkum se postupně zaměřoval na jednotlivé aspekty probíhajícího sporu, které v něm hrají významnou roli. Konkrétně se jednalo o geografické vymezení Jihočínského moře, jeho důležitost, historický vývoj probíhajících sporů, jednotlivé územní nároky soupeřících států, angažovanost mimo-regionálních zemí v daném konfliktu, a také o jeho současný vývoj. V tomto pořadí byla práce systematicky rozčleněna do jednotlivých kapitol.

Hlavním výstupem výše zmíněných kapitol byla závěrečná analýza, jež měla vyústit k rozřešení základní výzkumné otázky, kterou jsem si položil v úvodu této práce. Tato otázka zněla následovně: Je vůbec reálné splnit proklamace jednotlivých soupeřících států a dojít v dohledné době k mírovému rozřešení územních sporů o Jihočínské moře? K tomu se vážala hypotéza, že díky komplexnosti celého sporu, délce jeho trvání, množství do konfliktu zapojených států a rozdílech v jejich politických ideologiích nelze dosáhnout v dohledné době mírového rozřešení probíhajícího konfliktu.

Během svého výzkumu jsem zjistil, že důvodem pro probíhající spor je ekonomická a strategická důležitost daného regionu. Zjistil jsem, že kořeny tohoto sporu sahají do daleké historie. Zároveň naplno vyplula na povrch komplikovanost celého sporu, která ukázala, že současné nástroje mezinárodního práva nejsou schopny probíhající konflikt rozřešit. Soupeřící státy vytvářejí své nároky na široké škále argumentů založených na historických právech, objevení jimi nárokovaných území a také na jejich efektivní okupaci.

Ze závěrečné analýzy vyplynulo, že ač byly podniknuty četné kroky k mírovému vyřešení probíhajícího konfliktu, jednotlivé státy se mu příliš nepřiblížily. Občasná klidná období jsou střídána těmi, během nichž je situace velmi napjatá a několikrát již došlo i na lokální ozbrojený konflikt. Dále jsem zjistil, že v hlavní roli v současné době figuruje Čína, proti níž stojí jednotlivé státy ASEAN podporované USA. Situaci komplikují vnitřní rozpory mezi jednotlivými členskými státy ASEAN, vysoká míra angažovanosti USA, jež dráždí Čínu, dále nedodržování již podepsaných dohod a smluv, což vede k množství incidentů, které jen dále vyhrocují už tak velmi napjatou atmosféru.

V posledních několika letech situace neustále eskaluje, což je způsobeno především intenzivním budováním umělých ostrovů v oblasti sporných Spratleyho ostrovů a výrazně zvýšenou militarizací jednotlivých států v oblasti. Stále častěji zde probíhají vojenská cvičení jednotlivých států, vzájemné zastrašování a v neposlední řadě drobné incidenty. Téměř veškerá jednání o rozřešení těchto sporů byla zatím neúspěšná a vzhledem k současné situaci je šance na uzavření mírově dohody mizivá. Má hypotéza tedy byla potvrzena.

V souladu s úvodem této práce jsem na základě potvrzení stanovené hypotézy přišel s několika návrhy, které by dle mého názoru měly pomoci k vyřešení rozdílků o Jihočínské moře. Jde hlavně o to, aby si ASEAN vyřešil své interní neshody, o dodržování UNCLOS, o nalezení společné řeči ve věci získávání a využívání surovinových zásob v Jihočínském moři. Dále by mohlo pomoci zavedení armádních horkých linek, přes které by mohli velitelé jednotlivých armád řešit vznikající konflikty již v zárodku. Ještě lepším řešením by pak byla alespoň částečná demilitarizace daného regionu.

Všechno záleží hlavně na ochotě a snaze jednotlivých států řešit probíhající spory mírovou cestou. V současné době se totiž ozbrojený konflikt, jenž by měl globální dopady, zdá být nevyhnutelný. Pokud mu chtějí představitelé do sporu zapojených zemí zabránit, čeká je ještě spousta práce.

Resumé

This thesis examines an ongoing dispute in the South China Sea. It respectively focuses on geographical delimitation of the South China Sea, its importance, historical periods which led to the contemporary situation, also on different claims made by each claimant in this dispute, measure of involvement of few extraregional countries, while focusing on the USA and last but not least on recent developments made in this conflicted area.

Main goal of this paper is to decide, based on the final analysis, whether or not it is possible to find a peaceful resolution of this conflict, as each claimant is using as a main goal of their foreign policy in connection with the South China Sea.

The outcome of my analysis confirmed my initial hypothesis, that it is not possible to resolve this ongoing dispute in the foreseeable future.

Key words: South China Sea, China, USA, UNCLOS, UN, ASEAN, ARF, Spratley Islands, Paracel Islands, DOC, COC

Seznam zdrojů a použité literatury

Literatura

ALI, S. *Asia-Pacific security dynamics in the Obama era: a new world emerging*. 1st pub. New York, N.Y.: Routledge, 2012. Politics in Asia, 82. ISBN 9781138017054.

BAKER, John C. a David G. WIENCEK. *Cooperative monitoring in the South China Sea: satellite imagery, confidence-building measures, and the Spratly Islands disputes*. Westport, Conn.: Praeger, 2002. ISBN 0275971821.

BECKMAN, Robert. Recent Development of the South China Sea Dispute and Prospects of Joint Development Regime. In: *National University of Singapore* [online]. Haikou, 2012 [cit. 2016-04-29]. Dostupné z: <https://www.citacepro.com/dok/vEfyCvcW6xQhoKrn>

BECKMAN, Robert C. a Clive H. SCHOFIELD. Defining eez Claims from Islands: A Potential South China Sea Change. *The International Journal of Marine and Coastal Law*. 2014, **29**(2), 193-243. DOI: 10.1163/15718085-12341321. ISSN 0927-3522. Dostupné také z: <http://booksandjournals.brillonline.com/content/journals/10.1163/15718085-12341321>

BORTON, James. *The South China Sea: Challenges and Promises*. 1. Xlibris Corporation, 2015. ISBN 9781503537378.

BUSZYNSKI, Leszek a Christopher B. ROBERTS. *The South China Sea Maritime Dispute: Political, Legal and Regional Perspectives*. 1. Routledge, 2014. ISBN 9781317935476.

BUSZYNSKI, Leszek a Iskandar SAZLAN. Maritime Claims and Energy Cooperation in the South China Sea. *Contemporary Southeast Asia*. 2007, **29**(1), 143-171. DOI: 10.1355/cs29-1g. Dostupné také z: <http://bookshop.iseas.edu.sg/ISEAS/DoiBook.jsp?cSeriesCode=CS29/1>

DANIELS, Christopher L. *South China Sea: Energy and Security Conflicts*. 1. Maryland: Scarecrow Press, 2013. ISBN 9780810886469.

DELISLE, Jacques. Troubled Waters: China's Claims and the South China Sea. In: *Foreign Policy Research Institute* [online]. 2012 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0030438712000658>

- ERICKSON, Andrew S. America's Security Role in the South China Sea. In: *Ezdroje.upol.cz* [online]. 2016 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=1&sid=4aabb081-048a-4297-aff8-0f3098a6adf8%40sessionmgr4004&hid=4110&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#AN=112530617&db=a9h>
- FRAVEL, Taylor. *Strong borders, secure nation: cooperation and conflict in China's territorial disputes*. Oxford: Princeton University Press, 2008. ISBN 9780691136097.
- FRAVEL, Taylor. The 6th Berlin Conference on Asian Security. In: *CNA Analysis and Solutions* [online]. 2012 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: https://www.cna.org/CNA_files/PDF/IOP-2014-U-009109.pdf
- GILL, Bates. *Rising star: China's new security diplomacy*. Rev. ed. Washington, D.C.: Brookings Institution Press, 2007. ISBN 9780815704539.
- HAYTON, Bill. *The South China Sea: the struggle for power in Asia*. London: Yale University Press, 2014. ISBN 97803001868-3.
- HIEBERT, Murray, Phuong NGUYEN a Gregory B. POLING. *Perspectives on the South China Sea: Diplomatic, Legal, and Security Dimensions of the Dispute*. 1. Rowman & Littlefield, 2014. ISBN 9781442240339.
- HONG, Nong. *Unclos and ocean dispute settlement: law and politics in the south china sea*. S.l.: Routledge, 2012. ISBN 9781138016897.
- HONG, Zhao. *China and India: the quest for energy resources in the twenty-first century*. 1st ed. Milton park, Abingdon, Oxon: Routledge, 2012. ISBN 9780415820387.
- HSIU, Chih-ji. Why "Code of Conduct" failed?: China and ASEAN in South China Sea dispute. In: *World International Studies Committee* [online]. Taiwan, 2011 [cit. 2016-04-29]. Dostupné z: http://www.wiscnetwork.org/porto2011/papers/WISC_2011-754.pdf
- HU, Nien-Tsu Alfred. South China Sea: Troubled Waters or a Sea of Opportunity? *Ocean Development & International Law* [online]. 2010, **41**(3), 203-213 [cit. 2016-05-01]. DOI: 10.1080/00908320.2010.499312. ISSN 0090-8320. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00908320.2010.499312>
- CHEN, Hung Yu. Territorial Disputes in the South China Sea under the San Francisco Peace Treaty. In: *Issues & Studies*. 2014, s. 169-196. ISSN 10132511.

KIM, Jihyun. Territorial Disputes in the South China Sea: Implications for Security in Asia and Beyond. In: *Strategic Studies Quarterly* [online]. 2015 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z:

<http://search.proquest.com/docview/1690160144/fulltextPDF/473B8F9BEC4D4FCDPQ/1?accountid=16730>

KIVIMÄKI, Timo. *War or peace in the South China Sea?*. Copenhagen, Denmark: NIAS Press, 2002. NIAS reports, no. 45. ISBN 8791114012.

KOSANDI, Meidi. Conflicts in the South China Sea and China-ASEAN Economic Interdependence: A Challenge to Cooperation. *Rajaratnam School of International Studies* [online]. 2014 [cit. 2016-04-29]. Dostupné z: <https://www.rsis.edu.sg/wp-content/uploads/rsis-pubs/NTS/resources/db/uploadedfiles/Meidi%20Kosandi%20-%20Conflict%20in%20the%20SCS%20Challenge%20to%20Cooperation.pdf>

LANTEIGNE, Marc. *Chinese foreign policy: an introduction*. London: Routledge, 2009. ISBN 9780415465236.

MCDEVITT, Michael. The South China Sea: Assessing U.S. Policy and Options for the Future. In: *CNA: Analysis and Solutions* [online]. 2014 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: https://www.cna.org/CNA_files/PDF/IOP-2014-U-009109.pdf

ODGAARD, Liselotte. *The balance of power in Asia-Pacific security: US-China policies on regional order*. 1st pub. London: Routledge, 2007. Politics in Asia. ISBN 9780415415910.

RADHEY, Shyam Chuarsia. *History of modern China*. New Delhi: Atlanti, 2004. ISBN 9788126903153.

ROZMAN, Gilbert. *Chinese strategic thought toward Asia*. First published. New York: Palgrave Macmillan, 2010. Strategic thought in Northeast Asia. ISBN 9781403975515.

TØNNESSON, Stein. *An international history of the dispute in the South China Sea*. Singapore: East Asian Institute, National University of Singapore, 2001. ISBN 9810440480.

WU, Shicun. *Solving Disputes for Regional Cooperation and Development in the South China Sea a Chinese Perspective*. Burlington: Elsevier Science, 2013. ISBN 9781780633558.

WU, Shicun a Mark VALENCIA. *UN Convention on the Law of the Sea and the South China Sea: Contemporary Issues in the South China Sea*. Routledge, 2016. ISBN 9781317005629.

WU, Shicun a Nong HONG. *Recent Developments in the South China Sea Dispute: The Prospect of a Joint Development Regime*. 1. Routledge, 2014. ISBN 9781317817635.

YOSHIHARA, Toshi. The 1974 Paracels Sea Battle. In: *E-zdroje.upol* [online]. 2016 [cit. 2016-04-29]. Dostupné z:

<http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=62f63afe-ebda-40d0-86b6-eabbf5ce4ca9%40sessionmgr103&vid=2&hid=119>

ZHU, Zhiqun. *China's new diplomacy: rationale, strategies and significance*. Farnham, Surrey, England: Ashgate Pub. Co., 2013. ISBN 9781472413680

Zdroje

About ASEAN. In: *ASEAN* [online]. 2001 [cit. 2016-04-29]. Dostupné z: <http://www.asean.org/asean/about-asean/>

Beyond the Scarborough Scare: Joint Resource Management in the South China Sea. In: *E-International Relations* [online]. 2013 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.e-ir.info/2012/05/01/beyond-the-scarborough-scare-prospects-for-joint-resource-management-in-the-south-china-sea/>

Boj o konec světa: Mazaná Čína se rozpíná pomocí umělých ostrovů. In: *Lidovky* [online]. 2015 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/boj-o-konec-sveta-mazana-cina-se-rozpina-pomoci-umelych-ostrovu-psg-/zpravy-svet.aspx?c=A150227_145240_In_zahranici_msl&setver=touch

Bouřlivé vody Jihočínského moře: kdo s koho? In: *Natoaktual.cz* [online]. 2012 [cit. 2016-04-29]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/bourlive-vody-jihocinskeho-more-kdo-s-koho-f2p-/na_analyzy.aspx?c=A120828_114020_na_analyzy_m02

Continental shelf: The last maritime zone. In: *United Nations Enviromental Programme* [online]. 2009 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: http://www.unep.org/dewa/Portals/67/pdf/Continental_Shelf.pdf

Dopady Úmluvy. In: *Informační Centrum OSN v Praze* [online]. Praha, 2005 [cit. 2016-04-29]. Dostupné z: <http://www.archiv.osn.cz/mezinarodni-pravo/?kap=66&subkap=70>

China building a 'great wall of sand' in South China Sea. In: *Question more* [online]. 2015 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <https://www.rt.com/news/245717-china-great-wall-us/>

China's Maritime Disputes. *Council on Foreign Relations* [online]. 2016 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.cfr.org/asia-and-pacific/chinas-maritime-disputes/p31345#!/p31345>

China to build nuclear power plants on artificial islands. In: *Stuff.co.nz* [online]. 2016 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.stuff.co.nz/world/asia/79253009/china-to-build-nuclear-power-plants-on-artificial-islands>

Island tracker. In: *Asia Maritime Transparency Initiative* [online]. 2016 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://amti.csis.org/island-tracker/>

Mezinárodní právo. *United Nations: Informační centrum OSN v Praze* [online]. [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/mezinarodni-pravo/?kap=66%5B8>

Mořské právo. *Herber.cz* [online]. Brno, 2005 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: http://www.herber.webz.cz/www_ocean/11-pravo.html

Předpis č. 240/1996 Sb.: Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy Organizace Spojených národů o mořském právu. In: *Zákony pro lidi* [online]. 1996 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1996-240>

Showdown in the South China Sea: How did we get here. In: *CNN* [online]. 2016 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2015/10/28/asia/china-south-china-sea-disputes-explainer/>

South China Sea. *GlobalSecurity.org* [online]. ©2000-2016 [cit. 2016-04-29]. Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/military/world/war/south-china-sea.htm>

South China Sea: Conflicting claims and tensions. In: *Lowy Institute for International Policy* [online]. 2015 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.lowyinstitute.org/issues/south-china-sea>

South China Sea Crisis and the "Battle for Oil". In: *TruthCDM* [online]. 2016 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://truthcdm.com/south-china-sea-crisis-and-the-battle-for-oil/>

South China Sea Dispute Timeline: A History Of Chinese And US Involvement In The Contested Region. In: *IBT* [online]. 2015 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.ibtimes.com/south-china-slocsea-dispute-timeline-history-chinese-us-involvement-contested-region-2158499>

South China Sea. *U.S. Energy Information Administration* [online]. 2013 [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: <https://www.eia.gov/beta/international/regions-topics.cfm?RegionTopicID=SCS>

South China Sea: Whose neighbourhood is it, anyway? In: *The Sydney Morning Herald* [online]. 2015 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.smh.com.au/federal-politics/political-news/uss-lassen-sailing-tests-chinas-islandbuilding-expansion-into-south-china-sea-20151029-gkmks8.html>

The 1982 UN Convention on the Law of the Sea and its relevance to maritime disputes in the South China Sea. In: *NSC - National Security College* [online]. 2014 [cit. 2016-04-29]. Dostupné z: <http://nsc.anu.edu.au/documents/occasional-5-brief-3.pdf>

The Paradox of the South China Sea. In: *The China Story* [online]. 2013 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.thechinastory.org/2013/04/the-paradox-of-the-south-china-sea-disputes/>

The South China Sea [online]. 2015 [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: <http://www.southchinasea.org/introduction/>

This Is Why a Code of Conduct in the South China Sea Can't Wait. In: *The National Interest* [online]. 2015 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.nationalinterest.org/blog/the-buzz/why-code-conduct-the-south-china-sea-cant-wait-13552>

Úmluva Organizace spojených národů o mořském právu. In: *WIND & SEA* [online]. 2011 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.windsea.cz/public/Image/sekce-typ-117/umluva-osn-o-morskem-pravu.pdf>

Why the South China Sea is so crucial? In: *Business Insider* [online]. 2015 [cit. 2016-04-29]. Dostupné z: <http://www.businessinsider.com.au/why-the-south-china-sea-is-so-crucial-2015-2>

Why the world is wary of China's 'great wall of sand' in the sea. In: *CNN* [online]. 2015 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2015/05/14/opinions/china-great-wall-sand-sprately/index.html>